

N.V.S.N. AFD. AMSTERDAM

Blauwburgwal 7-9

1015 AS AMSTERDAM

Telefoon 020 - 233389

- PERSFOCUS -

SEPTEMBER 1985

In dit nummer:

Justitie aan de verkeerde kant	pag. 1
Kabinet geeft de strijd op	pag. 9
Hoeren worden werknemers	pag. 13
De nieuwe melaatsen	pag. 15
Seksueel geweld	pag. 16
Anti-pedogeweld	pag. 18
Aktueel	pag. 19
Achtergrond	pag. 21

NRC-NRC Handelsblad Vk-De Volkskrant AD-Algemeen Dagblad
 Tel-De Telegraaf HC-Haagse Courant Bh-Het Binnenhof
 DST-De Stem VN-Vrij Nederland Tr-Trouw Lib-Libération
 FD-Het Financieele Dagblad IHT-International Herald Tribune
 Par-Het Parool GA-De Groene Amsterdammer GK-De Gaykrant
 NN-Nieuwsblad van het Noorden UN-Utrechts Nieuwsblad
 Limb-De Limburger Hom-Homologie Int-Intermediair VPRO-VPRO

Verschijnt twaalf keer per jaar
 Abonnementsprijs f 55,- per jaar; losse nummers f 6,50
 Giro 5459646 Vereniging Martijn, Hoogeveen

Kinderrechter nam ontslag na pedofiele contacten

Door een een redacteur

ROTTERDAM, 4 sept. — Een kinderrecht bij de rechtbank in Den Haag heeft in 1982 ontslag moeten nemen, toen geboden was dat pedofiele contacten had onderhouden met kinderen over wie hij als rechter had te oordelen. De magistraat, die jarenlang kinderrecht in gewest, is niet vervolg op grond van het algemeen belang ontslagen. De beslissing liet niet vervolgen is genomen door de hoofdofficier van justitie te Rotterdam, die door de procureur-generaal bij de Hoge Raad met de afhandeling van de zaak belast was.

De schrijver Yvonne Keuls heeft in een interview met het weekblad *Vrij Nederland* gezegd dat de contacten van de kinderrecht met tennistennis, veldlopen hebben plaats gehad gedurende een periode van veertien jaar. De rechter zou zich „vergaande handzamen” hebben veroverd met kinderen en hen in bepaalde gevallen geholpen hebben om in het buitenland een nieuw bestaan te beginnen. De president van de Hoge rechtbank, mr. M. R. Wipshuis, erkende dat de publicatie in *Vrij Nederland* juist is.

Volgens de officier van justitie in Den Haag, mr. J. Th. de Wit waren de feiten die uit het onderzoek van de rijksrechter bleken „vrijwel verjaard”. Het onderzoek kwam op gang nadat een van de pupillen van de kinderrecht aan het eind van 1981 een klacht indiende bij de politie in Den Haag. De jongen was toen 15 merderjarige, al was de Hoge politiek.

Volgens Yvonne Keuls heeft tennistennis en van de jongste relaties van de kinderrecht zelfmoord gepleegd.

Kinderrechter kreeg in 1983 ontslag

Man had jaren pedofiele contacten

AD5

door BAS GROENENDIJK en PAUL HOVIUS

DEN HAAG — De Haagse kinderrecht mr. Theo R. heeft in april 1983 ontslag moeten nemen. De rijksrechter had vastgesteld, dat hij in 1972 pedofiele contacten had onderhouden met jongens over wie hij moest oordelen.

Bijna verjaard

Volgens de procureur-generaal bij de Hoge Raad, mr. W. J. M. Berger, heeft de kinderrecht mr. R. zich niet voor collega-rechters te verantwoorden, omdat de zaak bijna verjaard was. „Hoeven wij de kinderrecht niet vervolgen? Op grond van het al algemeen belang ontslag.”

YVONNE KEULS SCHRIJFT BOEK OVER AFFAIRE

Kinderrechter moet ontslag nemen na klachten over pedofiel gedrag

Van onze verslaggever

AMSTERDAM — Een Haagse kinderrecht heeft in 1982 ontslag moeten nemen nadat er klachten waren ingediend over zijn pedofiele contacten met jongens over wie hij moest oordelen. De schrijver Yvonne Keuls diende, samen met een van de betrokken jongens, in 1981 een klacht in bij de Haagse politiek. Uiteindelijk werd niet tot vervolging overgegaan, omdat het misdrijf waarvan de kinderrecht werd verdacht bijna was verjaard, aldus procureur-generaal van de Hoge Raad mr. W. Berger.

Yvonne Keuls beschrijft de gedragingen van de kinderrecht in haar nieuwste, maand te verschijnen roman. Ze beweert dat alle in de roman voorkomende gegevens aan de werkelijkheid zijn ontleend. Tegenvoer het weekblad *Vrij Nederland* verklaarde ze aan jongens te kunnen die hun ervaringen met de kinderrecht aan haar hebben overgeleverd. Een jongen die een relatie met de rechter had, heeft volgens de schrijver later zelfmoord gepleegd.

Keuls zegt dat de klacht die zij met een van de betrokken jongens indiende, niet tot vervolging van de rechter heeft geleid, omdat volgens de rijksrechter het onschuldigheidsbeginsel erin was worden geschaad „als de affaire in de openbaarheid zou komen.”

Procureur-generaal Berger ontkent dit. „De voornamen werden niet genoemd, overigens niet bewezen, strafbare feiten bijna waren verjaard. De klacht van mevrouw Keuls en de jongen had betrekking op 1972 of 1973, en een dergelijk misdrijf verjaart na twaalf jaar”. De betrouwbaarheid van verklaringen van de, toenendijk nog jeugdige, getuigen zou volgens Berger na zoveel jaar bovendien zijn verminderd.

De aanklacht tegen de kinderrecht werd in eerste instantie in behandeling genomen door de rijksrechter. Nadat deze procedure had uitgezocht was de Hoge Raad de arrestatiewetrechtbank in Rotterdam aan om uit te maken of al dan niet tot vervolging zou overgegaan. Procureur Berger heeft de kinderrecht hanteerde het onderzoek verboden „om nog maar een voorbeeld te geven”. Het is toen met officieel nietvervolgd gegaan.

Ofschoon in het onderzoek strafrechtelijk niet werd bewezen dat de kinderrecht zich aan pedofiele contacten had schuldig gemaakt was volgens Berger duidelijk dat hij zich „dermate had geconcentreerd dat hij het vertrouwen in en aanzien van de rechtspreek had geschonden”. In april 1982 werd het verzoek tot ontslag van de kinderrecht bij de rechtbank beshiet ingewilligd.

Keuls zegt in het interview met VN

dat de rijksrechter al op de hoogte was van de praktijken van de kinderrecht voordat zij de klacht indiende. Hoof van dag na het indienen ervan zou de rechterlijke haar remold hebben dat wat over de rechter bewoerd werd „helmt” want was Ze wisten het gevecht, de folter waren bekend. „Berger wijst deze uitdrukking af, „mijn juist” van de hand. „Er is juist al die grote waarde, zong geweest voor zijn werk.”

Berger zegt niet te verwachten dat de beweringen van de schrijver zullen leiden tot heropening van het onderzoek. „Je kunt geen strafrechtelijk onderzoek instellen naar aanleiding van een roman. Ik vind het van mevrouw Keuls niet fair om de betrokken rechter drie jaar na de afwikkeling van de affaire nog een trap na te geven, verpakt in een roman.”

'Rechter maakte porno-foto's'

Mr. R. weet zelf niet te praten over de beschuldigingen, maar aan de deur van zijn huis in Den Haag zegt zijn vrouw: „Hij is door dat boek van Yvonne Keuls overrompeld. Het is onvoorstelbaar en onbegrijpelijk wat er allemaal over mijn man wordt gezegd.”

De echtgenote van de kinderrecht berispt eraan dat haar man zich nooit voor een rechtbank heeft te verantwoorden: „Hem is in 1983 een ontslag verleend en sinds die tijd is mijn man weggegaan.”

Getrouweerde zegt de echtgenote van mr. R. dat „alles wordt opgevoerd aan de verklaring van slechts één pupil.”

Verhaal van pagina 1

Deze jongen blijft nu in staat om veertien jaar werk van mijn man kapot te gooien. Dit gaat niet in de koude kleren zitten.”

Hoog tempo

Het onderzoek door de rijksrechter is in 1981 in hoog tempo uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de hoofdofficier van justitie in Rotterdam, mr. J.D. de Jongh. Om alle schijn van partijgevoel te vermijden had de procureur-generaal bij de Hoge Raad besloten niet de officier van justitie in Den Haag met het onderzoek te belasten.

De Hagenaar, die in 1981 bij

de politie een klacht tegen de rechter indiende, verklaarde dat de rechter tentatien aan seksuele spelletjes met hem speelde: „Hij maakte in het parkje van Justitie, als de partijpolitiek op de grond mocht wachten, porno-foto's van me. Ook kreeg hij erop dat dit ik hoopte ging sluiten en me zou laten castreren. Dan zou ik er volgens hem aantrekkelijker uitzien”. Als tegenreactie had de toen 19-jarige jongen geld mogen lenen van de rechter en desnoers kunnen intrekken.

Mr. R. zou de jongen aan het lijntje hebben gebonden door te suggereren, dat hij wat waar zijn natuurlijke vader en moeder woonden. Naar zijn ouders was de liguur al jaaren op zoek nadat hij in een pleggen terecht was gekomen.

Een 20-jarige Hagenaar doed in 1981 bij de Haagse politie aangifte van de pedofiele praktijken van mr. R. Hij komt ook voor in Yvonne Keuls' boek „Annie Berber en het verdriet van de lodecrimineel”, dat binnenkort verschijnt. Het voor een langrijke doel aan de kinderrecht is gewijd. „Omme Theo, aan wie ik nog dagelijks terugdenk, onrechtvaardig ook jaren later nog pedofiele contacten met talloze jongens”, aldus de Hagenaar.

De vroegere parkiet-politicaan P. Koorstra (34) bevestigt dat: „Als de jongens bij de rechter waren geweest, alden in zijn kamer, dan lieten ze blijken dat er iets was gebeurd. Een van de jongens, die later zelfmoord pleegde, heeft mij in 1972 gezegd, dat hij door de kinderrecht van georganiseerd seksuele spelletjes met hem te spelen.”

Op pagina 3:

• „Rechter maakte porno-foto's”

• Schrijver: Justitie spot met kinderspel

4.

DE HAAG EN HET NOORD 'Hij heeft ook zichzelf kapot gemaakt'

door **DAAS GROENHAGEN**
en **PAUL HOVHUS**

DEN HAAG — Het moet ergens aan het eind van de jaren zeventig zijn geweest dat de toenmalige president van de Haagse rechtbank, mr. J. H. Blaauw, het onderwerp tijdens een vergadering aan de orde stelde.

"Toen", zo zei de president, "wordt hij niet te veel met zijn kinderrecht te zijn? Je loopt nu al tegen de rest, je bent vice-president. Wil je niet een wat rustiger baan, iets meer buiten de voorlijn?"

Mr. Theo R. weet dat aanbod resoluut van de hand; hij wilde kinderrecht blijven. Een eigenlijk, verwachting zijn om te laten niet anders. Immers, het was algemeen bekend dat Theo R. van kinderen hield. Voor zijn pupillen ging hij door het vuur, was geen moeite te hoog te veel.

Ronden

Dene weet bekend dat de rechter ook nog op een andere manier van kinderen, en dan in het bijzonder van jonge jongens, held. Directe aandacht: de "op was tellen van de eerste roman" Annie Berber en het verdriet van een ledere erin.

Zonder dat de schrijver Yvonne Keuls de naam van de betrokken kinderen, maar op enige manier noemde, werd heel niet duidelijk dat het ging om een jongen die werd algemeen bekend dat de ware oorzaak was het voortdurend vertrek van de vader om gelukde kinderrecht.

In het paleis van justitie is de klap hard ingekomen. Zelfs nu volgens de rechter te accepteren dat er ook een andere. Deze bestaat. Daarvoor lagen de verklaringen van mr. W. J. M. Berger, procureur-generaal bij de Hoge Raad en de minister de koninklijke baan van alle rechten, geen twijfel bestaan.

In 1981 deden Yvonne Keuls en een pupil aanpak. Na het quoddestoort door de rijksrechter kreeg de hoofdofficier van justitie in Rotterdam, mr. J. D. de Jong, de gegevens ter beoordeling voorgelegd.

Mr. Berger: "Op dit moment heb ik deze kinderrecht bij mij geprezen en hem voor de keuzes gelaat. Of ik het niet algevoerd voor de Hoge Raad op gang brengen of hij kon ontlast nemen.

"Geduld mij, dat was een zeer emotioneel gesprek. De betrokkene liet zich tijdens de ontmoeting ook bijstaan door een van zijn vrouwelijke collega's, omdat hij bang was er niet tegen bestand te zijn. Voor mij was duidelijk dat deze man nooit meer een voet in een rechtbank kon zetten, hij had de rechterlijke macht in opgevoel gebracht."

Geseponeerd

De hoofdofficier besloot de zaak te seponeren, gezien het lange tijdverloop tussen daad en aangifte.

Mr. Theo R. (64) diende zijn ontlast. De Overgengingen werd dat hij ziek mocht blijven. Mr. Berger: "Dat was bij ook" tot dat hij één jaar later de VUT zijn geweest hem niet had bereikt. Per 1 april 1983 kreeg hij vervolg ontlast.

Mr. Berger: "Dat was een goede oplossing. Het was niet belangrijk zijn geweest hem niet zwaaier te straffen, gezien zijn grote verdiensten voor de rechterlijke macht."

Dat afscheid met de wel zeer stille trom, geen tompreken, geen receptie, geen odekast, werd het einde aan de lange loopbaan van mr. Theo R.

Tien jaar later werd in maart 1993 als teig van een geslacht van juristen, het zijn levensloop voor een deel al vast.

Advocaat

In september 1951 vestigde hij zich als advocaat en procureur. Twee jaar later begon hij er een baan als wetenschappelijk hoofdmedewerker aan de Universiteit van Amsterdam. Hij was in 1953 als teig van een geslacht van juristen, het zijn levensloop voor een deel al vast.

In zijn werk maakte Theo R. zich al niet bijzonder geliefd. Niet alleen doordat hij heel kundig was, maar ook doordat hij zich inspantingen getroostte die zijn medewerkers na de "hij bennemselijk" noemde.

Oud-president mr. Blaauw, die hem ruim zes jaar lang van zeer nabij meemaakte: "Hij was een goede rechter en een meer dan uitstekende kinderrecht. Hij werkte, op zijn eigen manier, verschrikkelijk hard. Het was menig wonder dat emotioneel zijn zonder de rationaliteit uit het oog te verliezen."

In ons hemo komen te staan. Dat is alleen maar goedhouden aan kleine criminelles als Tommie. Bij Loulou is de psychiater de rechter. Dat is verdomme nog hartstikke link ook. Daar moeten we allemaal verschrikkelijk hard voor gaan schreeuwen, want als je op advies van een psychiater behandeld kan worden in plaats van veroordeeld, dan is dat ook in de duisternis een psychiater vervolgd kunnen worden in plaats van behandeld!

Straks begeeft de psychiater nog hoeveel man, dat je moet zitten. Dit hebben we helemaal goed, rechter meer nodig. De macht in handen van de psychiater. Weg met het recht! Wat doen we hier eigenlijk nog? We worden toch niet serieus genomen.

"Onze macht is niets waard. Wij zijn zelfs geen criminelen met zijn gezin, de Dares, de burgemeester. We hoeven niet te worden gearresteerd, we kunnen onszelf niet verdieden."

Het enige dat we kunnen doen, is verschrikkelijk hard schreeuwen!

Annie Berber en het verdriet van een ledere crimineel, Yvonne Keuls, uitgevonden, vanaf 11 september in de hoofdzaak.

drie zonen door het vuur gaat. Hij was ook de kinderrecht die, al was het midden in de nacht, het was het achter een pupil aan te gaan.

Ouder hulpverleners was het algemeen bekend dat hij er altijd terecht. Dezen min is bekend om emotionele puden te worden, maar het was daarmee een kind kan helpen.

Te was altijd bereid instaat te nemen in forums als het er om ging de belangen van het kind te verdedigen. Hij nam een aantal bestuurlijke functies in het maatschappelijk leven op zich. Een noot was er iets anders dan het.

Maar tegelijkertijd hield hij het dubbel leven. De rechter hield van jongens. En dan jonge jongens in het bijzonder.

Achteraf, altijd achteraf, vallen de stukken op hun plaats. Teennelijk parketwreder. Mr. Keuls: "Hij R. mocht je nooit binnen blijven als hij met een verdachte in de kamer kwam. Hij was al een afleveren en de kamer uit. Het was een heel erg strekte. Ook over het algemeen was het een overgang. Soms als je een van de jongens ophande, maar je ook dat er wat was gebeurd."

Zeker één keer, op een zaterdagmiddag, is een lid van de bewakingsdienst overwacht de kamer binnen gekomen, waar hij de rechter en een jongen in een hoogst compromitterende houding zag. Het was een andere verdachte vertelde nog op de gang om de bewaker hoe het was. De rechter was met zijn pupillen "om Theo" of "vader" werd genoemd, hem akkoord voortdurend.

Die gevallen begonnen ook de ronde te doen in het Haagse circuit. Het was een overgang, maar je ook dat er wat was gebeurd."

Een groepleider die van de leeftijd van de rechter onder de neigingen in de samenleving. Een gewaardeerd lid van de Haagse herenociëteit. De wille een manier die van een borrel hield maar nimmer te veel tot zich nam.

"Ik heb nooit besef dat dit voor deze jongen een probleem was. Op de manier sprek hij er is al geval nooit over. Hij was altijd aan het pochen over de verheid van zijn seksuele contacten, met jongens en meisjes. In in de stroom van verhalen is ook de rechter ter sprake gekomen."

Ten eerste week de berichten op gang kwamen, dacht ik nog: zou het R. zijn? Die gedachte moet ergens vandaan komen.

Wie in dit aspect alles van mr. Theo R. afweert, is Fred. We kunnen denken, dat was in de Kandidaat, nadat hij zelf contact met een heel eerste aanzien dat hij zijn verhaal wil vertellen en op de manier wil afschrijven met het verdien."

Als hij tegenover ons zit, is het heel duidelijk dat de Dares, de burgemeester, hoe het praten hem miste, krijgt hij trazen in zijn ogen. Toch is het niet anders, het is een punt zaten achter een afslafte die vijftien jaar van zijn hield. Het was een overgang.

Na misahandeld te zijn, liet Fred als vijftienjarige van zijn vader, dat was in de Kandidaat, nadat hij zelf contact met een heel eerste aanzien dat hij zijn verhaal wil vertellen en op de manier wil afschrijven met het verdien."

"Vier weken geleden heb ik een auto gebouwd en ben naar zijn huis gegaan. Ik heb daar een kwartier voor de deur gestaan. En weer kwamen al de breiden buren."

Dat was voor Fred het eerste contact met mr. R. Hij was helemaal verward en steptekig. Ik weet nog hoe ik een keer bij hem kwam, dat was nog op het einde poelen van justitie aan de Jan van Nasastraat, en ik heb wilde mensen die ook op hem was geteld."

Bedruisd

Fred moest zich helemaal uitkleeden, en bedruisd door het geas dat die grote struik man in zijn zwarte toga uitstraalde volgens dat bevel op. Hij vertelt hoe de kinderrecht, in het boek van Yvonne Keuls Loolou genoemd, hem begon te strelen en te liefkozen.

Toen hij daarop helemaal rausgeroep was, voor mr. R. bezien dat Fred ook van hem hield. Daarna was er gedurende die tijd bijna wekelijks contact.

Wat speelden ook allerlei speelden.

In die tijd verhuisde de rechtbank naar de nieuwbouw aan de Juliana van Stolberg.

Fred: "Hij de ingang haant een groot lood met daarop een R. Hij zei: 'Wat voor een naam? Maar dat gold niet voor R. Op zijn kamer heeft hij vaak foto's van mij gemaakt, ik moest dan bepaalde dingen doen en hij maar plastiek maken."

Pornografie

Ook vertelt hij hoe de rechter hem er van misluidde om kinderpornografie te kopen. Soms moest hij daarvoor naar special opgegeven adressen ver in het land. Geld kreeg hij altijd mee.

Begint met kwam Fred ook bij R. Hij zei: 'Wat voor een naam? Maar dat gold niet voor R. Op zijn kamer heeft hij vaak foto's van mij gemaakt, ik moest dan bepaalde dingen doen en hij maar plastiek maken."

Fred is dat de liefde van de rechter voor jongens in duiden lid ongeveer 1981 - 1979 duurde.

Mr. Blaauw: "Dat lemand homo-eroticus is, maakt mij niet uit. Tegenvoer pedofiele sta ik neutraal, ik heb daar nog niet een voldoende afgewogen oordeel over."

Maar de relatie rechter-pupil moet daar buiten blijven. Het misbruik maken van macht is een uiterst kwalijke zaak."

Mr. Berger: "Dit is de ernstigste zaak die ik als procureur-generaal heb meegemaakt. Ik heb de vader in de kinderrecht was geen plaats meer binnen de rechterlijke macht."

Fred, tot slot: "Of ik hem nu haat? Dat is heel tegenstrijdig. Hij heeft mij zoveel gegeven, en zichzelf ook. Ik ben kwaad, ik heb gebuwet. Het is zo engeloos."

"Vier weken geleden heb ik een auto gebouwd en ben naar zijn huis gegaan. Ik heb daar een kwartier voor de deur gestaan. En weer kwamen al de breiden buren."

EEN fragment uit Annie Berber en het verdriet van een ledere crimineel, het elzware boek van Yvonne Keuls. Hoofdperson Tommie is het niet eens met de feitelijke procedure waardoor de rechter uit de bekkingdonderd blijft.

AD7

"Als ik iets uitvoer", zei Tommie, "dan kom ik gewoon voor de rechter, dan is er geen psychiater. Maar als ik deze kinderrecht bij mij geprezen en hem voor de keuzes gelaat. Of ik het niet algevoerd voor de Hoge Raad op gang brengen of hij kon ontlast nemen."

"Ik hoor van Loolou tegen mij zeggen: er wordt een psychiaterisch rapport van te gemaakt om te kijken in hoeverre je toerekeningsvatbaar bent, of er verzachtende omstandigheden zijn. De rechter houdt rekening met dat rapport bij het bepalen van de strafmaat."

"Jie vindt u uit, commissaris P? Dat is wel evenwijd met twee malen meer, bij mijn psychiaterisch rapport wordt door de rechter bekeken om de hoogte van mijn straf te bepalen en het psychiaterisch rapport van hoge heer Loolou moet evenveel zorgen dat een rechter aan te pas komt en dus ook geen straf."

"Hij is te ziek... Dat regelen wij hoge heren onderling wel eens, want wij hoge heren moeten niet

Rechtters en gewone mensen (1)

„Het recht is geen rustig bezit mees“, constateerde al heel wat jaren geleden de toenmalige minister van Justitie, Van Aagt. Die geveleerde uitspraak lijkt opnieuw actueel geworden, nu leden van de rechterlijke macht om uiteenlopende redenen in oppraak kunnen. Met een variatie daarop zou de hange vraag kunnen worden gesteld: wat voor rechtters (en officieren van justitie) bezitten we eigenlijk?

Een Haagse kinderrechter blijkt jarenlang ongetrouwd pedofiele contacten te hebben onderhouden met jongens die hij in zijn functie op zijn pad trof. Een, eveneens Haagse, voorzitter van een strafkamer weet de publieke toorn te wekken van niemand minder dan de grize eminentie van de Nederlandse rechtspraak, Langemeijer. De vice-voorzitter van de rechtbank in Maastricht vertelt vanwege een dubieuze transactie met een ook in oppraak gekomen pensioenfonds. Een officier van justitie in dit arrondissement wordt ervan beschuldigd in een vorige werking gefraudeerd te hebben. De Haagse officier van justitie die in vluchtig onderzoek concludeerde dat RSV-topman De Vries niet kon worden vervolgd, past in dit rijtje niet helemaal thuis, maar

vergrootte toch ook niet het vertrouwen in de leden van de rechterlijke macht.

Het zou lichtelijk overdreven zijn om uit deze kleine bloemlezing de conclusie te trekken dat de Nederlandse magistratuur, toonbeeld van onkreukbaarheid, op haar grondvesten wankelt. De overgrote meerderheid van de rechtters en officieren van justitie wordt nog steeds gevormd door ijverige, bekwaame en vooral pleegtrouwe mannen en vrouwen die niet in de geur van corruptie of anderzwoegige praktijken staan. En wie zegt dat zelfs rechterlijke ambtenaren maar gewone mensen zijn, hoeft natuurlijk ook gelijk.

Gewone mensen kennen vraag of last met de strafrechter in aantrekkingskracht en niemand heeft er dus in beginsel van op te merken dat zo iets ook een verwaalde rechter of officier van justitie kan overkomen. Maar heeft die aantrekkingskracht voor alle gewone mensen dezelfde gevolgen, of blijken, als het erop aankomt, gewone mensen die een werking hebben bij de rechterlijke macht, toch een minder gewoon te zijn dan degenen die in een andere branche aan de kost komen?

T-12

Rechtters en gewone mensen (2)

De procureur-generaal bij de Hoge Raad, die over het lot van gevallen magistraten beschikt, heeft de twijfel daarover niet helemaal weten weg te nemen. Naar zijn zeggen heeft niemand te vrezen dat strafzaken waarin leden van de rechterlijke macht zelf verdacht zijn, in de doofpot worden gestopt. Ter illustratie daarvan wijst hij op gevallen waarin het tot een veroordeling is gekomen.

Uit zijn apologie (waar zijn betoog veel van weg heeft) blijkt intussen onmiskenbaar dat nogal wat zaken tegen rechtters of rechter (in zulke gevallen de Hoge Raad) nooit bereiken. In een aantal van die gevallen volgt wel (gewoonlijk) ontslagtoelating, maar de reden daarvan komt de buitenwacht niet te weten.

Wie daarvan schande zou willen spreken, moet wel bedenken dat ook echte gewone mensen die zich aan een strafbaar feit hebben schuldig gemaakt, lang niet altijd voor de rechter verschijnen. Hoeel wat zaken worden door de officier van justitie gesponoreerd. Het 'vervolgen, tenzij' heeft al perime tijd geleden plaats gemaakt voor een 'niet vervolgen, tenzij'. In hoewel het natuurlijk maar tot op zekere hoogte opgaat dat rechtters gewone mensen zijn, valt het te verdedigen dat voor hen geen andere, strengere, maatstaven worden aangelegd.

Toch is hierbij vermoedelijk wat meer aan de hand. Rechtters beoefenen een beroep dat staat of valt met het vertrouwen van de rechtzaken in hen stellen. Strafrechtelijke vervolgingen tegen rechtters ondermijnen dat vertrouwen, wat de rechtspraak niet ten goede komt.

Om die, op zichzelf wel begrijpelijke reden, worden waarschijnlijk wat sneller dan anders het geval zou zijn geweest van een vervolging afgezien.

Het resultaat van zo'n afweging van belangen mag begrijpelijk zijn, verstandig is het niet. Er moet de rechterlijke macht toch wat aan gelegen zijn zelfs de schijn te vermijden dat ook (of zelfs) daar de hoge heren elkaar de hand boven het hoofd houden. Wie alleen maar de indruk wekt dat zo iets gebeurt, is het vertrouwen in de rechtspraak pas goed aan het ondermijnen.

Soms wil achteraf toch wel eens aan het licht komen dat een lid van de rechterlijke macht zich aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt en weliswaar brodeloos (nou ja) geworden, maar niet vervolgd is. De uitleg dat daartoe, naar de woorden van de standaardformule van photos penes. Four les gones qui passaient entre ses mains, il devenait «*encre*» Theo R. Ce dernier s'est vu depuis signifier son retrait communi en crève malade puis en retraite anticipée, le tout sacré de silence mort.

Le juge de la Haye aimait trop les enfants

Lib 13

Les jeunes délinquants convoqués au bureau de Théo R. devaient se soumettre aux avances du juge pédophile. L'affaire étouffée par les autorités judiciaires et la police, éclate au grand jour avec le roman d'Yvonne Keuls.

Théo R. avait tant su concilier la compétence et l'engagement personnel dans sa fonction de juge d'enfants du tribunal de la Haye, que durant quatre ans, il n'avait fait que susciter les éloges. Tout d'un coup, départ à la retraite anticipé, on vient de l'apercevoir aux Pays-Bas fait le juge d'enfants aimait dédicatément trop les enfants. Depuis le de son honneur et de sa tope, le juge apparaît aujourd'hui différemment, pédophile, amoureux de jeunes garçons, raptisteur de la misère et producteur à ses heures de porno d'enfants.

Yvonne Keuls, auteur de best-sellers, vient d'aller cette fois à retardement la semaine dernière en annonçant la parution de son nouveau roman qui relate l'histoire du juge trop entreprenant et de ses victimes. On y apprend aussi comment cette affaire a été étouffée par la police «*afin de ne pas causer de préjudice aux intérêts de la justice*» et selon les autorités judiciaires, «*parce que le travail du juge a toujours été basé sur son encre*».

Les laudateurs de Théo R. doivent commencer à se sentir mal à l'aise

maintenant que la presse se fait l'écho des nombreux scandales du juge. Il ne peut pas dans cette affaire, à desdémder à de jeunes garçons de se dévoter entièrement avant de leur faire ses adieux.

Fred qui avait 15 ans à l'époque se souvient comment le juge l'obligeait à se mettre à nu sous toutes les formes. «*avant de lui demander d'effacer divers points pour sa collection de photos penes. Four les gones qui passaient entre ses mains, il devenait «*encre*» Theo R. Ce dernier s'est vu depuis signifier son retrait communi en crève malade puis en retraite anticipée, le tout sacré de silence mort.*

Yvonne Keuls n'hésite pas à qualifier la déclaration «*le système est malade et pour ça jusqu'à l'ère*» Théo R. qu'on a la refuse de reporter aux journalistes et n'est pas une déclaration. Il faut dire que les faits l'accablent. Le juge d'enfants s'adressait à ses victimes dans son bureau lors d'audiences tout à fait officieuses.

Tout le monde savait qu'il était extrêmement recommandé de ne jamais pénétrer dans le bureau du juge

ayant qui à lui, signifie son désir de donner sa démission.

Cette fois arrive un an après la disparition tragique de la petite Thaïs Papaynch, sans, pourtant pas sa mère et dissolue à la suite d'une overdose de cocaïne. Là aussi, les structures officielles d'aide sociale et judiciaire avaient terriblement fait défaut.

La Thaïs entre les mains de prostituées alors que tous connaissent jusqu'à son dernier détail de son martyre.

Une fois encore, on repart de pédophilie et de porno mettant en scène des enfants, dans un pays accusé par les USA d'être le premier fournisseur de ce genre de littérature. Certes, l'histoire du juge d'enfants

de La Haye reste un cas bien déterminé, sans ramifications vers un hypothétique réseau de prostitution d'enfants. Elle démontre toutefois un certain laxisme en matière de répression de ce genre de délit. Surtout il s'en croit Yvonne Keuls. «*J'ai reçu différents témoignages, indépendants les uns des autres, de jeunes garçons persécutés de manière d'accord pour enfants qui expliquent comment les responsables les forment à devenir de vrais prostitués. La vérité est bien pire que ce que le système a*

Le procureur général du Haut conseil, W. Berger, a bien indiqué qu'il n'était pas question de révoquer le dossier du juge qui avait trop les enfants.

Sylvain EPHIMENCO

Kabinet neemt snel beslissing over wet gelijke behandeling

Door onze politieke redactie

DEN HAAG, 4 sept. — Het kabinet zal de Tweede Kamer op korte termijn mededelen of er al dan niet een wetsontwerp gelijke behandeling wordt ingediend. Premier Lubbers dreft deze beslissing gisteren tijdens het vragenuur in de Tweede Kamer.

Lubbers zei dat de Kamer vóór de algemene beschouwingen, die half oktober worden gehouden, duidelijk krijgt. Het kabinet streeft ernaar, indien tussen de ministers van CDA en VVD overeenstemming wordt bereikt, een wetsontwerp vóór 1 november bij de Tweede Kamer in te dienen.

De premier erkende, op vragen van Kamerlid mevrouw van Nieuwenhoven (PVDA) dat de Kamer er recht op heeft snel helderheid te krijgen. Het kabinet is inderdaad sterk verdeeld over een wettelijke regeling inzake gelijke behandeling. De VVD-fractie in de Tweede Kamer heeft eerder aangekondigd niet een initiatief-wetsontwerp te komen indien het kabinet niet voor het einde van dit jaar tot overeenstemming komt. In juli publiceerde de fractie de hoofdlijnen van dit initiatief.

Tijdens het vragenuur bleef de VVD-fractie zich gisteren afzijdig. Op de gerichte vraag van mevrouw Grooten (D'66) als de VVD-fractie vasthoudt aan de in-diening van een initiatief kwam geen reactie.

Kabinet blijft verdeeld over wet gelijke behandeling

Door onze redacteurs

DEN HAAG, 21 sept. — Het kabinet is het gisteren opnieuw niet een kanten worden over de Wet gelijke behandeling. Volgens minister-president Lubbers is de kans niet erg groot dat de wet er nog tijdens deze regeringsperiode (tot mei '90) zal komen. Het kabinet wil nu eerst met de Tweede Kamer gaan overleggen over wat er precies wel en wat er niet onder de wet moet vallen.

Op zijn persconferentie na afloop van de ministerraad sprak Lubbers de verwachting uit dat de VVD-fractie in de Tweede Kamer nu niet zelf het eigen ontwerp gepresenteerde initiatief-wetsontwerp zal doorzetten. „De VVD-nutside wijst in de richting die het kabinet na afloop moet met de Tweede Kamer wil gaan”, aldus Lubbers.

Het grote twijfelpunt bij de Wet gelijke behandeling is de vraag hoe ver de wetgever moet gaan bij het verbod van discriminatie op het punt van seksuele geaardheid. In de wet kan bijvoorbeeld worden vastgelegd dat het scholen verboden is homoseksuele leraars te werven op grond van hun seksuele voorkeur. Dan komt echter direct de vraag om de hoek hoe dat zich verhoudt tot de vrijheid van onderwijs die aan de schoolbestuurders grote bevoegdheden toekent. Ook blijkt het niet eenvoudig om de wetgever mogelijk te bevoelden wel geldend van homoseksuelen onder de anti-discriminatiebepalingen moet vallen, aldus Lubbers.

Het kabinet wil de Kamer voorstellen de ministers Kortals, Altes (justitie) en Rietveld (binnenlandse zaken) te laten onderzoeken of een breedte, meer algemene anti-discriminatiewet is op te stellen. Een dier wettende wet zou volgens de premier wellicht beter te verdedigen zijn.

Kabinet ziet af van wetsontwerp V42/1 gelijke behandeling

Van onze verslaggever

DEN HAAG — Het kabinet komt deze regeringsperiode niet meer met een wetsontwerp gelijke behandeling naar het regeringsakkoord was aangekondigd. Wel gaat het kabinet de Tweede Kamer voorstellen het Wetboek van Strafrecht uit te breiden waardoor het discrimineren van homoseksuelen wordt verboden.

Een brief van deze strekking zal volgende week naar de Tweede Kamer worden verzonden, aldus premier Lubbers vrijdag vanmiddag na afloop van een langdurige ministerraad. De CDA-ministers eenzijdig zijn het principele oordeel over de vraag of het door middel van wetgeving christelijke scholen en andere instellingen op bijbehorende grondgebied moet worden geweigerd op grond van hun godsdienst.

In het kabinet is al eerder dit jaar een vergaderde poging ondernomen om een door de meerderheid van VVD en PVDA in de Tweede Kamer gewenst wetsontwerp op te stellen. Het was vrijdagavond in de Tweede Kamer dat de VVD-fractie in de Tweede Kamer zelf een initiatief-wetsontwerp zal indienen. In juni van dit jaar nam het kabinet eraf over een eventueel wetsontwerp medische, kundige de VVD-fractie aan met een „sergieel” initiatief-wetsontwerp te zal komen, nog voor de Tweede Kamerzittingen van mei 1986.

Het kabinetsoortel met het Wetboek van Strafrecht uit te breiden met bepalingen over het discrimineren van homoseksuelen zal in ieder geval aangehouden worden door het CDA.

Discriminatie homoseksuelen strafbaar Lubbers: „Wet gelijke behandeling” NRC 26 wordt vrije kwestie

Door onze redacteurs

DEN HAAG, 26 sept. — Minister-president Lubbers vindt dat de totstandkoming van een wet gelijke behandeling thans een „vrije kwestie” is voor de coalitie partners. De regering wil vooralsnog volstaan met strafbaarstelling van discriminatie wegens „seksuele geaardheid”. Een strafrechtelijk verbod op discriminatie wegens seks acht de regering echter niet raadzaam, omdat dit de vrijheid van meningsuiting in literatuur en dergelijke zou beletten.

Premier Lubbers zei vannocht op een persconferentie dat „thans een situatie” is ontstaan ten aanzien van de totstandkoming van een wet gelijke behandeling. In een brief aan de Tweede Kamer over het uitbreiden van een wettelijk gelijke behandeling schreef de premier: „Alles afwegend is het kabinet tot de conclusie gekomen dat aanspraak op het wetboek van Strafrecht te overwegen naar dat wetgeving met een reikwijdte als die van het wetsontwerp van wet thans niet de meest aangewezen weg lijkt”.

Lubbers vindt het niet verantwoord dat de VVD-fractie het wettelijk regelen van de gelijke behandeling een „vrije kwestie” is, noch dat de PVDA en D'66 dit, indien de regerings-

N6 Van onze verslaggever 23

DEN HAAG — VVD-senator mr. W. Geertsema vindt dat zijn partij samen met de PVDA en D'66 een initiatief-wetsontwerp gelijke behandeling bij de Tweede Kamer moet indienen. „De VVD moet dat niet alleen doen, ze moet niet zo uitsluitend blijven doorgaan. Een initiatief van deze aard op een gerandete termijn bij voorbaat een Kamermeesterder”, aldus Geertsema.

Als alleen de VVD een initiatief indient zal dat kunnen leiden tot nog meer vertragingen. „Het is een ingewikkelde materie. Het is beter het zo vroeg mogelijk aan te sleiden, om het op een uitwerking dan in de loop van de behandeling in de Tweede Kamer de nodige parlementaire steun te verwerven”.

Geertsema vindt dat de VVD haast moet maken, wil het initiatief nog voor de Tweede Kamerzittingen in behandeling worden genomen. „Ik zou het bijzonder sterk betreuren als de VVD blijft denken dat zij het alleen denkt te moeten doen”.

De Tweede Kamerfractie van de VVD zal in de loop van dit jaar een initiatief-wetsontwerp gelijke behandeling indienen bij de Tweede Kamer. Met antistelling van de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken werken VVD-Tweede Kamerleden aan een initiatief dat de komende maanden klaar is. Dat zal VVD-fractievoorzitter Nijpels zaterdag na afloop van de VVD-persiffrad.

De VVD is vooralsnog niet van plan andere partijen bij het denken te betrekken. Men staat op het standpunt dat „het „fietsootom” zal zijn tegengestelde de coalitiepartner, het CDA, en zaken te doen met de oppositie. De liberalen gaan er vanuit dat de PVDA en D'66 het initiatief toch wel zullen steunen.

Reikwijdte

Het kabinet is er vrijdagavond niet gegaagd overeenstemming te bereiken over een wetsontwerp gelijke behandeling. Juridisch-technische en politieke

problemen over het beleid van christelijke scholen ten aanzien van homoseksuelen zijn de oorzaak.

In het kabinet is afgesproken dat de VVD-ministers Kortals, Altes en Rietveld de mogelijkheid aan onderzoeken om tot een breedte en algemene anti-discriminatiewet te komen. Die voorstel is uit artikel 1 van de Grondwet, het anti-discriminatie-artikel. Ook zal minister Kortals Altes deze week voorstellen doen om de anti-discriminatiebepalingen in het Wetboek van Strafrecht uit te breiden.

Nu ettelijke, over het jaar verzuimde discussies in de ministerraad zijn de ministers verdeeld plebiscen over de vraag hoe ver de overheid moet gaan bij het verbieden van discriminatie naar godsdienst. Het versgaad verbod zou mogelijkheden kunnen opleveren met bijvoorbeeld de vrijheid van godsdienst en de vrijheid van onderwijs.

Volgens premier Lubbers is het eveneens ingewikkeld om in een wet vast te leggen welk gedrag van hetero- en homoseksuelen onder de anti-discriminatiebepalingen zouden moeten vallen. „Zowel de reikwijdte als de grondwettelijkheid van eventuele wetgeving vormen een probleem”, aldus Lubbers.

VVD-fractievoorzitter Nijpels is „niet geheel overtuigd” over het onderzoek naar een breedte algemene anti-discriminatiewet. Ook het uitbreiden van de bepalingen in het Wetboek van Strafrecht beschouwt hij positief. De literaire Tweede Kamerfractie komt echter toch met een eigen wetsontwerp om de waart erin te houden.

Zodra bekend is de grootste regeringspartij, het CDA, geen voorstander van een Wet gelijke behandeling. De christen-democraten konden zondag nog geen consensus bereiken over de jonge ontwikkelingen rondom de al jaren lopende kwestie van de gelijke behandeling. Wie men aangenomen worden dat het CDA zal instemmen met uitbreiding van het Wetboek van Strafrecht. In het ontwerp-verbodsprogramma van deze partij wordt ook voor gelijk-

partijen het kabinet niet volgen in het onderzoeken van een brede regeling. Zij eerst oordeling moeten maken of zij het een kanten worden. Eventueel de coalitiepartner CDA en VVD is het kabinet verdeeld over de kwestie als homoseksuele bijvoorbeeld bij openbare plaatsen homoseksuele kerktuinen kunnen werven.

Het kabinet heeft echter niet het afstel van een wet gelijke behandeling beschikt: de ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie hebben opdracht gegeven de anti-discriminatie voor een breedte wettelijke regeling dan het voorkomen te bepalen.

Daarnaast is de regering nu naar buiten gekomen met een notitie over de op Primeerdag aangekondigde aanscherping van en-

ge discriminatieverboden in het wetboek van Strafrecht. Deze notitie van minister Kortals Altes concludeert dat in het wetboek van Strafrecht onder anti-discriminatieverboden wegens ras, levenswijze of godsdienst, ook discriminatie wegens „seksuele geaardheid” moet worden toegevoegd. Kortals Altes kondigde in zijn bevestigingsdiscussie ook een mogelijk strafrechtelijk verbod op discriminatie wegens seks aan.

Maar in zijn vragenuur versterkte notitie concludeert Kortals Altes dat zijn verbod niet raadzaam is. Kortals Altes schreef dat bij vasthouden aan zijn eerder geuite mening, dat het primus van de vrijheid van meningsuiting ten volle moet gelden als het om de vrijheid van andere geschreven uitingen gaat.

VVD krijgt weinig steun voor wet tegen discriminatie

Van onze politieke redactie

DEN HAAG — De Kamerfracties van de PvdA en D66 zijn niet bereid een initiatiefwetontwerp Gelijke Behandeling van de VVD te steunen. De twee oppositiepartijen vinden dat het maken van een brede anti-discriminatiewet zoals de VVD wil, zal leiden tot „langdurig uitstel”. Zij willen een wet tegen discriminatie naar sekse, seksuele geaardheid en huwelijks staat. De VVD betreft daar nog ras, godsdienst en politieke keuze bij. Nu het kabinet is vastgelopen met de anti-discriminatiewet en het CDA een dergelijke wet afwijpt, zijn de liberalen afhankelijk van de linkse oppositie. Premier Lubbers deelde donderdag mee dat de Wet Gelijke Behandeling een vrije kwestie is geworden.

De VVD stelde donderdag, nadat de Tweede Kamer formeel was ingelicht over de mislukte pogingen in het kabinet een Wet Gelijke Behandeling op te zetten, niet van haar intenties af te willen afzien. In het Kamerdebat volgende week zal blijken in hoeverre deze opvattingen gesteund worden. Zeggen PvdA en D66 „ja”, dan kunnen we aan tafel gaan zitten”, aldus het VVD-Kamerlid Rempt.

Op basis van artikel 1 van de Grondwet, het anti-discriminatie-artikel, wil VVD een „brede” Wet Gelijke Behandeling.

De liberalen bevinden zich in een moeilijke positie. De strijd om de Wet Gelijke Behandeling hebben zij vooralsnog in het kabinet verloren van het CDA en wil er nog iets van terechtkomen, dan zijn zij aangewezen op de PvdA, die nu niet een wettelijke regeling voor de gelijke behandeling van mannen en vrouwen en homoseksuelen op tafel wil zetten.

Struikelwiel

Wettelijke regelingen tegen discriminatie op grond van bijvoorbeeld ras en geloof, vinden PvdA en D66 „droogte noodzakelijk”, maar ze wenssen niet dat allerlei „groots opgezette studies” wetgeving arbeid, waarom is gevraagd in de zomer (1978) van het Kamerlid Haalinger (PvdA), nog langer vertraagd. „We voelen er niets voor mee te doen met het struikelwiel van de VVD. Deze zaak sleept al zeven jaar, het verbroden leidt tot nieuwe complicaties en verder tijdverlies”, aldus PvdA-Kamerlid „Van Nieuwenhoven.

CDA en de linkse oppositie betwijfelen sterk of de VVD er in zal slagen een initiatief het licht te zien. „Het gaat om een zeer ingewikkelde materie, zeker als het een breed terrein moet omvatten”, merkten juridische deskundigen van de twee grootste fracties op.

Iederder keer verwerpt VVD-voorzitter Geertman zijn partij tot niets leidende „politisch pad”, als niet aansluiting zou worden gezocht met PvdA en D66. „De VVD is gewoon bezig met een verkiezingsstrijd. Dat initiatief komt er niet, ze komen er niet uit”, voorspelde een CDA-Kamerlid. Worders en Kamerleden van de VVD maakten duidelijk dat de VVD weliswaar nog niet over concrete wetgeving beschikt, maar nog voor de jaarrekening een wetsvoorstel bij de Kamer zal hebben ingediend.

Terwijl VVD en oppositie politieke stofvullen opproepen, kan het CDA zich koesteren in het idee de discussie over de Wet Gelijke Behandeling voortgevoerd te hebben gewonnen. De christen-democraten hebben er nooit een gebod van gemaakt niets voor de wet te voelen. Zij beschermen daarmee de christelijke scholen die op grond van de vrijheid van onderwijs en verzet van de vrijheid van godsdienst homoseksuele leerkrachten willen werven.

Notitie

Het CDA heeft van meet af aan gezegd voor het uitbreiden van de anti-discriminatie-bepalingen in het Wetboek van Strafrecht. Als het niet aan het kabinet ligt, gebeurt dat ook. Tegelijk met een brief over de Wet Gelijke Behandeling stuurde de minister Korthals Altes donderdag een notitie naar de Tweede Kamer met voorstellen om het Wetboek van Strafrecht (artikelen 137, 138 en 139a) uit te breiden met de bepaling dat er ook naar „seksuele geaardheid” niet gediscrimineerd mag worden.

Korthals Altes wil ook dat de verbodsbepaling op het doen van racistische uitdagingen worden aangevuld. De Emancipatieminister, het Openbaar Ministerie en het Landelijk Bureau Racisme bestrijden zijn gevraagd om een oordeel over de voorstellen, die vijfde zalen door een grote Kamermeerderheid werden gesteund. „N.v.t.”

Premier Lubbers nam donderdag uitvoerig de tijd om uit te leggen waarom het kabinet er niet in is geslaagd punt 13 van het programma uit te voeren, maar feitelijk niets pavenza vertelde hij niet. De minister verwees naar de mening over de verbodsbepaling van de grondrechten. De VVD'ers zeggen dat artikel 1, het anti-discriminatie-artikel, niet voor niets dat de grondwetgever op de eerste plaats is gezet. De CDA-ministers, onder wie minister Dierckx van Onderwijs, betwijfelen dat de vrijheid van onderwijs en godsdienst zeventien artikel 13.

Christelijke scholen

Tweede probleem voor het kabinet was de vraag hoe godsdienst op zijn plaats moet zijn en of daarin bepalingen opgenomen moeten worden over de gedragingen van homoseksuelen. Het kabinet is het erover eens dat homoseksuele leerkrachten niet in christelijke godsdiensterminnen mogen worden, schrijft Lubbers, maar eveneens is men het erover eens dat christelijke scholen aan hun leerkrachten specifieke eisen mogen stellen. „Of de wet vervolgens rekening moet houden met allerlei gedragingen, leidt tot casuïstiek waar we niet zijn uitgekomen”, bekende de premier.

Het pleidooi dat de Tweede Kamerfractie van de VVD begin deze zomer hield voor een brede anti-discriminatiewetgeving (dus niet alleen naar sekse, seksuele geaardheid of huwelijks staat, maar ook naar ras, godsdienst en levenswijze) heeft het kabinet aangegeven om een studie te verrichten. De VVD-ministers Korthals Altes (Justitie) en Rijkers (Binnenlandse Zaken) zullen onderzoeken of een wettelijke regeling met een brede opzet tot de „mogelijkheden” behoort. Lubbers verwacht nog voor de Kamerrekeningen een rapport van de twee VVD-besindslieden.

„Een uitgewerkt wetsvoorstel zal van het kabinet niet verwacht moeten worden, wel kan men een werkzaamheden beschouwen als een voorzet voor het volgende kabinet”, aldus Lubbers. Het kabinet is van mening dat de Wet Gelijke Behandeling „een vrije kwestie” is geworden. Dat is een term waarmee wordt aangeduid dat de door middel van een rijksaankoop aan elkaar gekleefde coalitiepartijen kunnen handelen naar eigen inzicht.

De premier benadrukte dat ondanks de uitgebreide pogingen om wet te maken, die sprake is van een „belangrijke politieke gebeurtenis”. Hij doelde op de voorstellen tot het uitbreiden van de verbodsbepalingen van het Wetboek van Strafrecht op de sluitingspauze van zijn brief aan de Tweede Kamer. Daarin spreekt het kabinet uit dat er nog veel te over nadenk bestaat dat burgers niet gediscrimineerd mogen worden op grond van de bekende criteria (ras, sekse, godsdienst). „Dat is niet nieuw. Ik denk ook dat het stap voor stap moet, het tegenwoordig van forcemethode die tegenkrachten oproept, zou slecht zijn.”

VVD houdt vast aan anti-discriminatiewet

Door een onzer redacteurs

DEN HAAG, 27 sept. — De VVD-fractie in de Tweede Kamer houdt vast aan indiening van een VVD-initiatief voor een brede anti-discriminatiewet, omdat een regeringsvoorstel voor zo'n wet te lang op zich zal laten wachten.

De PvdA voelt niets voor het VVD-initiatief, maar denkt aan een eigen ontwerp. Het CDA vindt daarentegen dat een regeringsvoorstel dragender en Rijkers (Binnenlandse Zaken) moeten nu eerst de mogelijkheden van zo'n brede wet tot uitvoering van artikel 1 van de Grondwet bestuderen. Het CDA wil gisteren echter twijfel aan die draagvlak van de studie van de beide VVD-ministers. Het CDA bepleit „een dripparagraaf bestraft over deze fundamentele vragen”, maar gericht advies te vragen van de Raad van state. Zowel CDA als VVD zijn evenwel blij met het kabinetplan om de anti-discriminatiebepalingen van het Wetboek van Strafrecht uit te breiden met een verbod op discriminatie en belediging op grond van seksuele geaardheid. Van een dergelijk verbod op discriminatie naar geaardheid het kabinet afgezien.

De PvdA vreest dat de plannen van de coalitie uit langdurig uitstel van de wetgeving zal leiden van een wet voor gelijke behandeling van mannen en vrouwen zelfs helemaal op de tocht zet. De PvdA-ministers vinden het VVD-plan niet van de VVD ten aanzien van de bestrijding van sekse discriminatie, maar vindt het VVD-plan voor een regeling die alle discriminatie omvat te ingewikkeld. De PvdA meent dat ook de belediging van andere vormen van discriminatie voortvarend ter hand moet worden genomen „maar dat die niet in de eerste plaats zijn van de bestrijding van sekse-discriminatie. Volgens PvdA-voorzitter Van Nieuwenhoven „de wet moet terug zijn bij, nadat al zeven jaar is gewacht op een wet welke belediging volgens het voorontwerp.”

Lubbers deelde gisteren mee dat de coalitie er niet in is geslaagd het een te worden over de dergelijke wet gelijke behandeling „waarvoor reeds het kabinet Van Agt-Wiergel een voorontwerp vervaardigde. De zaak is vastgelopen op verschillen in de mening tussen CDA en VVD. Het CDA voelt niets voor het voorontwerp omdat de bijzondere scholen ingeprezen verzet in hun personeelsleden ten aanzien van vooral homoseksuele leerkrachten. Het CDA wil daarom geen aparte anti-discriminatiewet en volhaant met nadering van de bestaande strafrechtelijke bepalingen tegen discriminatie naar ras en politieke en godsdienstige overtuiging.

De VVD wil echter wel een wet tegen discriminatie in het economisch verkeer, maar nu het nog dus gericht zijn tegen alle vormen van discriminatie. Het kabinet is

Beschamende impasse

BIJNA ZEVEN JAAR NADAT De Tweede Kamer vrijwel unaniem een motie aanvaardde waarin werd aangegeven dat de beschamende bevindingen, worden in met duidelijke teleurstelling moeten erkennen dat het deze periode niet meer mogelijk is om een wettelijke regeling te komen. Politiek én intellectueel betekent het een nederlaag dat het kabinet, ondanks actieve bemoeienissen van premier Lubbers, er niet in is geslaagd de onderlinge meningsverschillen op dit punt te overbruggen. Verachtzamerhand is de impasse nu zo ver overvloed, maar toch blijft het schrijnend dat de overheid niet in staat blijkt, om dat voorbeeld maar weer eens aan te staat halen, christelijke schoolbesturen te beletten homofiele leerkrachten te ontslaan uitsluitend op grond van hun geaardheid.

Artikel 1 van de Grondwet heeft het zo duidelijk: „Allen die zich in Nederland bevinden, worden in de gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook is niet toegestaan”. De complicaties bij de uitwerking van dit grondgebied zijn echter legio: hoe verbodt dit artikel zich tot het andere belangrijke grondrecht van vrijheid van onderwijs, en: is artikel 1 slechts een slecht voorbeeld van overheid die daarmee ook regels worden gegeven voor het verkeer tussen de burgers onderling?

Het voorontwerp van wet uit 1981 van de CDA-bewindslieden De Ruiters en Kraaijeveld-Wouters was met zijn 88 wetsartikelen een moedige, maar tegelijk ook wat onmachtige poging de materie in rechtsregels te vangen. Simultaan is vooral de kritiek uit het CDA en de kleine christelijke partijen het voorontwerp te vinden, omdat alleen naar toegevoegen. Een verbod op discriminatie, uitstekend, maar heeft het confessionele onderwijs dan niet meer het recht eisen te stellen aan degenen die geacht worden de specifieke waarden over te dragen, zegt men in die kring. → →

Oud-Staatsraad Van der Hoeven schreef vorig jaar: „niet alleen het CDA, maar ook de andere politieke partijen moeten zich ervoor houden de desgewortelde overtuiging van een minderheid geweld aan te doen, ook als zij die overtuiging achterhaald en overleefd achten". Dat neemt niet weg dat het toch vrij beschamend is dat er nu op het punt van de gelijke behandeling voorlopig niets gebeurt, zeker nu de verantwoordelijke bewindslieden, Kappoene van de Coppel, Korthals Altes en Rietkerk allen van de liberale richting zijn.

In het kabinet zijn het vooral de ministers Deetman en Brinkman die zich gehanteerd verdedigers tonen van het verworven, christelijke recht op inrichting van het eigen onderwijs. Als het aan hun CDA-collega's Lubbers, De Ruiter of De Koning had gelegen was er, naar verluidt, wel een redelijk compromis met de VVD uit de bus geroeld.

HELEMAAL BIJ AF IS DE materie nu ook weer niet. Op strafrechtelijk terrein worden bepalingen opgenomen resp. verscherpt omtrent discriminatie op grond van seksuele geaardheid en ras. Verder heeft Lubbers in een uitvoerige brief aan de Kamer de voorlopige balans opgevoerd van de consensuspunten die er tussen de verschillende partijen bestaan.

Dat is in de eerste plaats de stelling dat het maken van onderscheid op grond van seksuele geaardheid ongeoorloofd is. Wel mag het bijzonder onderwijs desgewenst eisen stellen omtrent het „overdragen in woord en geschrift van opvattingen over huwelijk en seksualiteit". Resteert de vraag of de wet zich ook moet uitstrekken over iemands gedragingen, aldus de brief.

Bij de komende kabinetsformatie zal de Wet gelijke behandeling een van de belangrijke twistpunten worden tussen CDA en VVD, gesteld dat zij op enig moment in onderhandeling raken. Voornamelijk om te voorkomen dat de discussie dan weer helemaal van voor af aan moet beginnen heeft de VVD-fractie aangekondigd verder te zullen studeren op een eigen initiatiefwet. Ook het kabinet blijft werken aan een regeling die een bredere opzet zal hebben dan het ontwerp waarvan tot dusver werd gesproken.

HET LIJKT EEN VERSTANDIG besluit om af te stappen van de pogingen een gedetailleerde wet te maken waarin alle mogelijkheden, thans voorkomende vormen van discriminatie worden uitgesloten. Werken merkt Lubbers op dat zulks „beverzigt" zou werken en dat alle nieuwe vormen van discriminatie er buiten schot dreigen te blijven. Het grote gevaar bij een aanpak en detail is dat men dan snel tot casuïstiek vervalt, die weer roept tot het opstellen van een lange lijst uitzonderingen.

Beter lijkt het te werken aan een meer algemene normstelling die de rechter in voorkomende gevallen een kapstok biedt om bijvoorbeeld in ontslagkwesties tegen discriminatie te kunnen optreden. Dat hoeft geen vertraging te betekenen, zoals PvdA en D66 vrezen. Integendeel, juist het formuleren van allerlei concrete situaties waarin discriminatie kan voorkomen en moet worden bestreden, heeft tijdverlies opgeleverd.

In een tijd van deregulering mag overigens ook de principiële vraag worden gesteld of het wel of de weg van de overheid ligt in kwesties als tolerantie en gelijkwaardigheid tussenbeide te komen. Is tolerantie überhaupt bij wet af te dwingen? Het antwoord is nee, maar dat houdt niet in dat het weigeringsproces op dit punt nu maar gestopt dient te worden. Dat is inmiddels een gepasseerd station, zoals het in het Haagse jargon heet.

Na het voorontwerp van Wet en de herhaalde discussies in de Kamer zou het achterwege blijven van een wettelijke regeling neerkomen op het sanctioneren van de bestaande, onbevredigende situatie. Dat is het tegendeel van wat achtereenvolgende kabinetten probeerden te bereiken en daarom moet ook een volgend kabinet, of het wil of niet, verder werken aan een civielrechtelijke anti-discriminatiewetgeving. Het is te hopen dat het CDA dan niet vanaf de zijlijn toekijkt, maar ook zelf probeert een aanvaardbare norm te vinden om het bestaande onrecht op dit punt weg te nemen.

Tweede Kamer gematigd over uitblijven anti-discriminatiewet

FD 28-30

Uit de grote kamersfries zijn geen furieuze standpunten te de mededeling van minister-president Lubbers, dat het kabinet er niet in geslaagd is om nog in deze kabinetsperiode met een voorontwerp van Wet Gelijke Behandeling te komen. De bewindsman zei dit tijdens een toelichting op zijn brief aan de Tweede Kamer, waarin hij de stand van zaken rond dit ontsloten onderwerp uiteenzet.

Het regeringsakkoord bevat de belofte dat het kabinet het voorontwerp van Wet Gelijke Behandeling „dat in brede kringen van de samenleving op zware kritiek is gestuit, opnieuw in studie zal nemen teneinde met een nieuw ontwerp van wet te komen.

Lubbers beschouwt het nu naar buiten gebreide standpunt als niet meer dan een voorzet voor de komende regeringscoalitie. Hij vermeldt niet dat ook liever tijdens deze kabinetsperiode te hebben afgerond. Maar dat betekent niet, dat er niets is gebeurd. Politiek acht hij het belangrijk dat het maken van onderscheid op grond van de homoseksuele geaardheid ongeoorloofd is „en dat is niet niks". Met de tot dusver bereikte overeenstemming in het kabinet is, volgens Lubbers, toch een stuk tolerantiebevordering bereikt. „Ik denk ook dat het stap voor stap zal moeten. Het toelopen van de forse methode, die tegenkrachten oproept, zou slecht zijn."

Initiatiefvoorstel

De VVD-fractie, die nog pas met een „initiatiefvoorstel" werd beschermd, stelt nu met grote levendigheid vast dat het kabinet op twee essentiële punten de norming doet die de VVD-fractie eerder in haar Hoofdelingsnotitie heeft verwoord. Het gaat daarbij om een „initiatiefvoorstel" om het strafrechtelijke aanpak van discriminatie op basis van seksuele geaardheid te komen en om de VVD gedachte een bredere opzet te wet overeenkomstig artikel 1 van de Grondwet.

Het blijft volgens de VVD de vraag of een parlementaire discussie over de verbreding van de anti-discriminatie wetgeving, die zal resulteren in een wetsontwerp. Mocht echter naar aanleiding van het debat over de brief van premier Lubbers — wek debat reeds volgende week zal plaatsvinden — bredere steun blijken voor de uitgangspunten van de VVD dan lijkt spoedige afhandeling van wetgeving, betzj van de zijde van het kabinet, hetzj van de zijde der Kamer, mogelijk, aldus de VVD.

Volgens de PvdA-fractie zal het aangekondigde onderzoek naar een breder opgezette wettelijke regeling een langdurig uitstel tot gevolg hebben en wordt de toestand-koming van een wettelijke regeling voor de gelijke behandeling van vrouwen en mannen op de tocht gezet. De fractie kan niet anders constateren dan dat de eerdere verantwoordelijke bewindslieden in het kabinet, allen behorend tot de VVD, op het punt van de gelijke behandeling van vrouwen en mannen er niet in zijn geslaagd de — naar hun zeggen — ook voor de VVD belangrijke wetgeving in deze regnerperiode tot stand te brengen.

Tweede Kamer

De inzet van de PvdA-fractie zal zijn de regering en de regeringspartijen ertoe te bewegen de tegezegde wetgeving over gelijke behandeling alomg spoedig tot stand te brengen. Mocht de regering dan wel een kamereerderheid hiertoe niet bereid blijken, dan zal de fractie de mogelijkheid van voldoende steun voor een initiatief van de Kamer om tot wetgeving tegen seksuele discriminatie te komen, aan de orde stellen.

In de gegeven wetsvoorstel — waarvoor de CDA-fractie het dat het kabinet, tenminste denkt aan een aanpak van het wetboek van strafrecht om discriminatie ook op

het punt van de homoseksualiteit tegen te gaan. Nu de ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie aan plan zijn te berisken of een wettelijke regeling met een breder opzet mogelijk is, bestaat de kans dat dezelfde problemen opduiken inzake religieuze, de werking, de rangorde en de eenderling verhouding tussen verschillende grondrechten. Daarom vraagt de CDA-fractie zich af of het bij de regering te openkruisen een diepghader beraad over deze fundamentele vragen op gang te brengen door bij voorbeeld een gericht advies aan de Raad van State te vragen.

Strafrecht

Minister Korthals Altes van Justitie is inmiddels een onderzoek begonnen naar de mogelijkheid het Wetboek van Strafrecht met bepalingen over rasdiscriminatie en belediging op grond van seksuele geaardheid. Hij heeft daartoe een notitie aan de Emancipatiernad, het Openbaar Ministerie en het Landelijk Bureau Racismebestrijding doen toekomen met een verzoek om advies hierover. Deze titte van Korthals Altes is tezamen met de brief van Lubbers naar de Tweede Kamer gezonden.

In de notitie onderscheidt de minister een aantal facetten. In de eerste plaats gaat hij in op openbare racistische uitslatingen. Daarnaast acht de minister het gewenst om discriminatie door ambtenaren als een bijzondere ambtsvertrekking strafbaar te stellen. Verder stelt hij voor in de artikelen 137c tot 137f van het Wetboek van Strafrecht, naast de daarin genoemde criteria op te nemen „seksuele geaardheid".

Waarom komt er geen Wet Gelijke Behandeling?

Omdat Bijzondere Scholen vrezen dat ze dan misschien een ongewilde moeder, een nager, een homoseksueel, een pool of een signatuur voor de klas moeten doden.

Lubbers zei het zo aardig, dat je je toch kunt voorstellen dat het bestuur van zo'n onderwijsinstelling liever geen leerkracht de los hoort besteden aan bijvoorbeeld alternatieve manieren van samenwonen.

Ik kan het niet voorstellen. In de eerste plaats ben ik liberaal. In de tweede plaats weet ik dat de Bijzondere School er niet is voor kenniseverdracht, maar ter opleiding van obscurantisten. Mij nul je dan ook geen actie zien voeren om de christelijke mola of de rooms-katholieke Banketelke-academie te sluiten: iedereen mag van mij zo zijn eigen manier zalig worden of don blijven.

Maar er is iets anders.

Alles mag in de democratie, zolang er in de zin der hindervoer voor anderen maar geen overlast mee gemoed is. Ocht, Boing-747, kernroep, fabriekszak, ananisme, E0-lidende - allemaal goed en wel, maar er hangt een prijskaartje aan. De vervuiler betaalt, zal ik maar zeggen. In een wereldwijde land als Amerika krijg je honderd dollar boete als je de omleiding van je hand niet achter zijn gat opgeeft, want een huisdier is prachtig, maar de moderns moet er niet over hoeven uitglipen. Zo moet Schiphol en baan dransen, de vrombistilte wegebelastingen afdragen voor een geluidswal, en als ik morgen een helikopter uit mijn raam wil hangen waarop staat dat ik de wijpheid in pocht heb, heft de gemeente precario.

Wat betaalt het Bijzondere Onderwijs eigenlijk? Volgens mij niet: terwijl ze toch al met hun uitlokkend tot discriminatie het milieu bederven. Ik kan althans niet

gens in het land een enkele omzom, of ik kom zo'n trouwensoekend met de bijbel tegen of een luter, middelbaar dan wel hoger beroepsinstaat van Simons.

Nochmals, vergrijp me goed, ik kan het niet vaak genoeg herhalen: het kan van mij.

Maar als we voor al die her en der verzegelde scholen, en besturen, en orders, en arme scholen van kinderen nou eens een afwezigheids-afweging aanwijzen - contraal in het land gelegen, dat het voort gereformeerden in Tholen niet zo ver foceren is als voor katholieken in St. Barbara - dan wel planten er hege bomen omheen, dat u en ik er het zo weinig van kunnen zien als straks van Woudrecht: dan blijkt vanzelf hoeveel het CDA ervoor wil betalen om z'n magischheid onweerd te houden van ongewilde moderns, negers, homoseksuelen, joden, signeurs en andere gevaar van het Wet Gelijke Behandeling worden aangekomen.

JAN BLOKKER

CDA LACHENDE DERDE NA SUCCESVOL VERZET

Anti-discriminatiewet drama in veel bedrijven

Van onze politieke redactie

DEN HAAG — Bijna zeven jaar geleden vroeg een meerderheid van de Tweede Kamer een wet tegen discriminatie op grond van sekse, samenlevingsvormen en seksuele geaardheid. Het resultaat was een vuistdik dossier met een voortvortend Wet Gelijke Behandeling, honderden reacties, ambtelijke nota's, een partipolitieke notitie en indrukwekkende verspreidingsverklaringen, maar geen „anti-discriminatiewet“.

Nu ook het CDA/VVD-lidnat — na een lang en schuldig gerecht — zijn overnemen heeft bekend, is het zacht op een wetvoorstel verscheeld. De kans dat de Tweede Kamer nog voor de verkiezingen van mei 1986 een wetvoorstel in behandeling wil nemen, is niet te minnen gedaald.

Politiek-actieve spelletjes, meer principieel aandoende meningsverschillen en wetenschappelijke problemen hebben de wetgevende arbeid langgerekend. Dat ligt niet alleen aan de beproefde uitval-manoeuvres van het CDA, dat niet veel voor zo'n wet, maar ook aan de kennelijke onwil van VVD en PvdA om een pact te sluiten. „Het is een drama in vele bedragen“, constateerde VVD-senator Geurtsma eerder dit jaar: „En ik betwijfel of die drama toch een happy ending heeft, hoewel ik het van harte hoop.“

Het „drama“ begint in 1973 als de actiegroep Man-Vrouw-Manschap de noodzakelijk aanstoot van wetgeving tegen discriminatie op grond van geslacht, homofilie en huwelijks staat. Vier jaar later adviseert de Emancipatiecommissie een dergelijke wet in te voeren. De toenmalige staatssecretaris van Emancipatie, Krijnsveld-Wouter, stuurde nummer zes op de CDA-kandidatenlijst, gaat daarmee aan het werk.

Becherming

Zij krijgt forse politieke steun van de Tweede Kamer, die in oktober 1978 een motie van PvdA'er Henk van der Stoep steunt. Alleen de zwaar-christelijke partijen en de kerkelijke Boeren stemmen tegen. Op 4 september 1981 keurt het kabinet Van Agt/Wagel het dan dat deze wettelijke steun een rol in de landpolitiek het voortvortend Wet Gelijke Behandeling goed, het heeft bescherming tegen het maken van een

„ongerechtigdheid“ onderscheid op grond van geslacht, seksuele geaardheid en religie.

Dit plan roept een overtuigende hoeveelheid reacties op, naar schatting vijftienhonderd, waarvan duizenden op een voorgeleest formulier. Onder goedkeurend ook en geruststellend door Glasbeur Expatulische Oorlog, komt het nu ter behoudende deel van Nederland in opstand. Want instellingen op godsdienstige of levenswijzeinstelling grondslag wordt geen uitzicht op ontbeffing geboden. Onder aanroeping van de vrijheid van godsdienst, meningsuiting en onderwijs, wordt schande gesproken van dit wetvoorstel. „De overheid wordt de beschermder der onzedeelheid“, meent het Reformatorisch Dagblad, ontsleed over zoveel onkerstening.

Van meer politiek belang is dat het CDA onder zware druk komt te staan. Velen vragen zich — dikwijls „in geemoede“ — af wat de „C“ van CDA nog betekent. Er bestaat een discussie over de verhouding tussen de Grondwet-artikel 1, Artikel 1: „Allen die zich in Nederland bevinden worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levenswijze, geslacht of op welke grond ook anders, is niet toegestaan.“ In verdere artikelen zijn de vrijheden van onderwijs, godsdienst en meningsuiting neergelegd. Iedere zichzelf respecterende staatsrechtkundige meent zich in de Grondwet-artikelen gevonden aanbrengt of zijn de grondrechten „nederigheidsacht“?

Moeras

Sindsdien gaat de politieke discussie over de Grondwet, de bevoegdheden van christelijke scholen, de vrijheden van de kerkelijke leerkrachten te Staatsoverheid of Tholen zich in dan wel buiten de school sussen permitteren. Langzaam maar zeker gaat het voortvortend Krijnsveld-Wouter, die later zelf ook afstand neemt van haar wettelijk, weg in een lichte moeras. De kaken-entent van Agt 1 en -111 hebben anders-peritititit. Het kabinet-Lubbers kondigt in het regeerakkoord en de regeerprogramma's aan een poging tot wetgeving te ondernemen. „Laten wij het ook 5 proberen“, zo schreef de premier daarders de activiteiten van zijn kabinet.

Toevolgefs. Want het CDA meent dat er geen randje in de gemiddelde

grondwetartikelken mag worden aangebracht. In het gebouw Manu Sacrum spreekt de CDA-partijraad zich uit voor het uitbreiden van de anti-discriminatiebeginselen in het Wetboek van Strafrecht en niet tevens dat de overheid zelf op geen enkele manier mag discrimineren. Verder wil een kleine meerderheid van het kabinet niet met bevoegdheid instellingen en scholen, is de stelling. Aldus geschied, zo in deze week gebieden.

De VVD dient in de Tweede Kamer een paar keer moties in om het kabinet-Lubbers tot spoed te manen en met een Wet Gelijke Behandeling te komen. De ministerraad wordt de zomervakantie een poging gedaan daaraan te voldoen. Minister Deetman, die zich gesteund weet door de meerderheid van zijn partij, blokkeert de zaak. Hij wordt zich op als de verdediger van de vrijheid van het bijzonder onderwijs. Met succes, want hij weet zich gesteund door een meerderheid in zijn partij, die die opvatting inmiddels heeft vastgelegd in het ontwerp-wetgevingprogramma.

Roze driehoek

De discussies in het kabinet worden tamelijk ingewikkeld. Men is het erover eens dat bijvoorbeeld een homoseksuele werkende leraar op een bijzonder school in Tholen zich moet beperken tot het onderricht in algebra en meekunde en zich eest te onthouden van „een college gesondte levenswijze“ (Lubbers). De mening in het kabinet loopt uiteen als die leraar op zaterdag samen met vriend bedienschappigen gaat doen in de plaatselijke supermarkt, getoet met een roze driehoek, en als er wordt verondersteld dat ouders zich daaraan storen.

Lubbers: „Dit moet ik in de causitiek en het levert aanzienlijke problemen op. Aan de ene kant dient zomsmeesterij te worden voorkomen, aan de andere kant moet men duidelijke normen. Niets over dat soort uitkomsten in een wet regeren, hoeft geen houden.“ Minister Korthals Altes van Justitie is het daarmee eens. En in algemene termen gesteld met formuleren en „de rent overlaten aan de onafhankelijke rechter, maar wel ik iets voor“, verklaart de minister in de wettelijkezamen van de VVD-partijraad in Bureau. In de ministerraad zijn nu ook geen handoplegende meningsverschillen ontstaan.

In tegenstelling tot de VVD-ministers heeft de Tweede-Kamerfractie van de

VVD met bezinnelijke zelfverzekerdheid de stellingen betrokken. Met de nodige tam-tam wordt begin zomer een motie gepresenteerd, die geen lijnen overeenkomst met het onopmerkelijke voortvortend Gelijke Behandeling. De liberalen stellen artikel 1 van de Grondwet betrekkelijk aan te wijzen en maken het nog moeilijker door de reikwijdte van een wet Gelijke Behandeling te verbreiden. Niet alleen discriminatie naar sekse, geaardheid en huwelijks staat, maar ook naar ras, geloof en politieke keuze.

Verbreiding

Het kabinet krijgt deze „verbreiding“ aan de ministers Korthals Altes en Rijkard, althans VVD, een onderzoek te laten verrichten „naar de mogelijkheden om tot een brede wet te komen“. Waarom een beperkte wet niet kan en een brede wet wel kans van slagen zou hebben, is raadselachtig. Het heeft alle schijn van een uitstelmeasures.

Intussen doet zich de merkwaardige situatie voor dat de VVD, PvdA en een zeer royale Kamermeerderheid — het al zijn eens zijn over de inhoud van een mogelijke wet. De VVD werkt aan een anti-discriminatiewet, waar de PvdA het mee eens zal zijn. Maar de samenwerking in zijn praktijk. De liberalen moeten met de oppositiepartijen. Aan de andere kant boden PvdA, dat eveneens een initiatiefwetvoorstel overweegt en PvdA krachtig de boef of om de minister te dwingen de wet te komen. „We laten te even bangen“, zo lichte een voorraadsat PvdA-lid toe.

De politieke gepoortel wordt in het CDA met de afgezegden. De christen-democraten hebben het „zomeroorlog“, zoals Vrij Nederland het noemde, gewonnen. Het Wetboek van Strafrecht wordt uitgebreid met bepalingen tegen het discrimineren — in woord en geschrift — van homoseksuelen en de christen-afgezegden. De christen-democraten hebben het „zomeroorlog“, zoals Vrij Nederland het noemde, gewonnen. Het Wetboek van Strafrecht wordt uitgebreid met bepalingen tegen het discrimineren — in woord en geschrift — van homoseksuelen en de christen-afgezegden. De christen-democraten hebben het „zomeroorlog“, zoals Vrij Nederland het noemde, gewonnen. Het Wetboek van Strafrecht wordt uitgebreid met bepalingen tegen het discrimineren — in woord en geschrift — van homoseksuelen en de christen-afgezegden.

OSCAR GARSCHAGEN

Afschaffen bordeelverbod houdt prostitutie illegaal

Kennende tijd wordt er bij de Tweede Kamer een voorstel tot een wetwijziging ingediend, waarbij het regeerakkoord bordeelverbod wordt geschrapt uit het Wetboek van Strafrecht. Over de gevolgen die dat heeft voor het prostitutiebeleid van de gemeenten, schrijft Jan Visser, werkzaam bij het bureau

Voorlichting Groningen en filosoof-adviseur van de Rechtenafdeling van de Groningse Universiteit.

Prostitutie is in onze samenleving een gewone zaak maar om je hoofd mee te verliezen. Prostitutie schamen zich voor hun beroep en huishouders raken fel op de overlast veroorzaakt door prostituties en hun klanten.

Het bedrijven van prostitutie in Nederland is niet verboden. Wel het gelegenheden geven of bevorderen ervan. Artikel 250 bis van het Wetboek van Strafrecht (WvS) verbodt het zwoegen of bevorderen van het plegen van ontucht door anderen met degenen die zich op de een of andere manier actief met de regulering van prostitutie bezighouden is strafbaar. Ook gemeenten dan proberen de overlast van prostitutie te bestrijden en zich regelgevend opstellen.

Zo worden de plannen van de gemeente Rotterdam voor het afnemen van seksboten in de haven gebouwd door een uitspraak van de Raad van State. De gemeente was bezig de prostitutie te bevestigen en handelende plannen in strijd met het bordeelverbod.

Het bordeelverbod daarentijd uit 1912. Artikel 250 bis, werd toen, samen met een groot aantal andere bepalingen ter bestrijding van de zedeloosheid ingevoerd in ons strafrecht. Voor de invoering van dat verbod stond er in het Wetboek van Strafrecht een bepaling die bordeelhouders verplichtte, vrouwen die in hun bordelen kwamen werken, in het bijzonder van de burgemeester of een gemeente-ambtenaar te wijzen op de aard van de werkzaamheden die in hun huizen werden verricht. Ook konden vele gemeenten in de vorige eeuw een gemeindeinspectie voor prostituties.

De moderne gemeentelijke bemoeienis is anders van aard. Niet gericht op de volkomenheid maar op de bestrijding van overlast (opnarende ordehandhaving). Daarbij is artikel 260 bis WvS een belemmering. Elke vorm van activiteit, ook met behulp van bestemmingsplannen, is in strijd met dat artikel.

Van de zijde van de vrouwenbeweging en van de voorvechters van de belangen van de prostituees wordt op afschaffing aangedrongen. De vrouwenbeweging ziet prostitutie als een afspeeling van een machtspeel; de man die als klant en als subietus probeert van de zwakke positie van de vrouw.

De belangenbehouders van de prostituees, zoals de Mr. A. de Graaf Stichting in Amsterdam, stellen dat verbetering van de positie van prostituees door het bordeelverbod, onmogelijk gemaakt wordt. Zij willen een actief beleid, omgaande met de verbetering van de positie van de vrouwen in de prostitutiewereld, de prostituees.

De druk van niet meer de vrouwenbeweging (die Emancipatiestroom) heeft uiteindelijk de doorslag gegeven. Minister van Justitie Korthals Althoff heeft eindelijk wijziging van art. 250 bis WvS aangekondigd, waardoor het bordeelverbod afgeschaft zou worden.

Het nieuwe artikel luidt waarschijnlijk (de tekst is nog niet openbaar, want de Raad van State moet het vooruitgeven). „Deene die een ander door geweld of andere feitelijke, dan wel door misbruik van zijn feitelijke voorhoeden voortdurend overvalt of door misleiding dwingt hem of haar uit de openbare of zijn of haar seksuele handeling te bevoordelen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste achten maanden of geboete van de vierde categorie...”. Het „vijfdegevoel” wordt waarschijnlijk nog dat jaar bij de Tweede Kamer ingediend en begin volgend jaar behandeld.

De afdeling Rechtspraak van de Raad van State is in op de afslag van het vooruitgeven. In een uitspraak van 14 maart 1985 werd de verlenging van een bouwvergunning voor een bordel door B. W. van den Haag niet in strijd met de wet geacht, gezien het gebodend vervolggebied van Openbaar Ministerie naar normale arbeidsvoorwaarden voor de werknemers en werknemers.

Daarmee is de weg vrij voor een vestigingsbeleid van prostitutiespanden met behulp van bestemmingsplannen. Een uitgangspunt beleid, zoals een vergoeding van de gemeente die wordt voortgezet door de grote gemeenten, zal op de komende afschaffing van het verbod moeten wachten.

Op het voor de gemeenten gunstige zal zijn met een totaal prostitutiebeleid te komen zoals bij voorbeeld de Mr. A. de Graaf Stichting wil, in twiëgeling. Een aantal zaken als sociale voorzieningen en casu's is alleen maar op landelijk niveau te realiseren. Verder zal het openbare rechtsaspect bij een gemeentelijk beleid voortgezet en niet de verbetering van de positie van de prostituee.

Het belangrijke struikelblok voor een dergelijk beleid is de machtspeelke behandeling van prostitutie. Buurtbewoners en ondernemers uit (nieuwe) prostitutiewijken zullen zich fel verzetten tegen elke vorm van uitsluiting of concentratie van prostitutie.

Prostitutie mag dan gelegaliseerd worden, een socialistische onderwerping van de Nederlandse burger wordt niet door de wetwijziging veroorzaakt.

Ook zal er vanuit de prostitutiewereld verzet komen tegen een actief gemeentelijk ingrijpen. Prostitutie beweegt zich aan de rand van de criminaliteit. Door legalisering en gemeentelijke regulering verandert dit niet van de ene op de andere dag. Gemeentebesturen zullen verantwoordelijk gehouden worden voor alles wat met prostitutie te maken heeft. Als dan blijkt dat een dergelijk verschijnsel niet zo gemakkelijk te kanaliseren is, ontstaat de drang naar meer regulering. En naar ontduiking. Het gevaar bestaat dat ondanks afschaffing van het bordeelverbod de prostitutie in de illegale sfeer blijft.

JAN VISSER

Binnen afschaffing tijd zal het bordeelverbod uit het Wetboek van Strafrecht worden geschrapt, maar wordt daarmee de prostitutie een normaal bedrijf? Dat denken de belangenbehouders van de prostituees, zoals de Mr. A. de Graaf Stichting in Amsterdam, meent Jan Visser van het bureau voorlichting van Groningen, naar hij gelooft dat niet (Open Forum 3 september). Mr J.T.I. Scholtes van gemeentelijke stichting beschouwt de afschaffing van het bordeelverbod als een nieuwe stap op een lange weg.

Prostituties overleden in februari van dit jaar in Amsterdam en gaven na afloop een persconferentie.

Schrapping bordeelverbod een stap

Jan Visser, van het bureau Voorlichting te Groningen, schrijft over de wijziging van artikel 250bis Wetboek van Strafrecht. Door deze wijziging wordt het prostitutiebedrijf in principe legaliseerd. Binnen twee bedrijfsvoering pas normale arbeidsvoorwaarden voor de werknemers en werknemers.

Over deze veranderingen wordt door medewerkers van de Mr. A. de Graaf Stichting al sinds 1978 gepubliceerd. Uitgangspunt van deze publicaties was de positieve verbetering van de prostitutie, zowel binnen haar eigen arbeidsomstandigheden als maatschappelijk.

Uit het stukje van Jan Visser leen wij dat hij veronderstelt dat de Mr. A. de Graaf Stichting van deze wijziging en de daarop behorende nieuwe wettelijke regelingen (op gemeentelijk niveau) alle hiel en zegen verwacht.

We moeten constateren dat Jan Visser de publicatie van medewerkers van de Mr. A. de Graaf Stichting niet heeft gevolgd of wil heeft gevolgd, maar niet goed gelezen. Sinds is door ons de nadruk gelegd op het feit dat wettelijke inkomende van het prostitutiebedrijf en prostitutie als arbeid zien, een eerste stap is in een langdurig veranderingsproces.

De reden hiervoor is dat wettelijke inkomende op deze gebieden, door de goedkeuring van deze delen van het recht, voldoende mogelijkheden geeft om voor specifieke situaties, specifieke oplossingen te vinden.

In gewone Nederland, het hele prostitutiebedrijf heeft een ontwikkeling doorgemaakt waarbij aan bestaande wettelijke regelingen voorbij kon worden gegaan. Het resultaat is zodanig afgevoerd van „normale” bedrijven en „normale” vormen van beroepsuitoefening, dat alleen met soepel te hanteren rechtsgedachten kon worden tot een zekere steun van dat bedrijf. Deze steunlijning zal geleidelijk dienen te worden en zeker enige jaren in beslag nemen.

De onderliggende gedachte om te streven naar wettelijke inkomende is dat tot nu toe prostitutie benaderd wordt als overlast-probleem. Door een toevlucht te zoeken bij gemeentelijke rechtgebieden wordt aangegeven dat beter gedacht kan worden vanuit een bedrijf- en arbeidsproblematiek.

Na wettelijke inkomende zal geleidelijk moeten worden naar normalisering van het hele prostitutiebedrijf in al zijn facetten.

Binnen de prostitutiewereld staat men hier anderszins tegenover. Inzake is met meer rechtszekerheid en wordt de persoonlijke vrijheid beter waarborgd. Dit normaliseringsproces komt langzaam op gang.

De prostitutie is zijn belangenverenigingsorganisaties van de Stichting De Rode Draad actief. Bij exploitatie ontstaat langzaamhand interesse om met te werken aan het creëren van een nieuw (gelegaliseerd) prostitutiebedrijf.

Ook buiten het prostitutiebedrijf zal men aan de veranderingen moeten wennen. Dat geldt voor allerlei personen en instanties die beroepsmatig met deze wereld te maken hebben, maar ook voor het grote publiek. De geschiedenis leert dat als de wijziging ten goede blijvend van aard is, de houding ten opzichte van het verschijnsel in de eerste instantie als ongewensd werd gekarakteriseerd, langzaam maar aangapt.

Medewerkers van de Mr. A. de Graaf Stichting hebben dit langdurige proces, waarin zeker ook terugslaan te verwachten zijn, in meerdere publicaties beschreven.

Op een punt maakt Jan Visser naar ons idee een vergissing. Hij stelt dat bij het gemeentelijke beleid het openbare recht aspect altijd voorop zal staan en met de verbetering van de positie van de prostituee. Daarmee impliceert hij dat het werk van de stichting niet betreft het beïnvloeden van gemeentelijke politiek en ambtenaren voor voortaan zinloos is.

Jan Visser heeft blijkbaar de Rotterdamse stukken niet goed gelezen, want toen al (sinds jaren 70) werd er bij de beoordeling van allerlei mogelijke oplossingen voor de problemen op Rotterdam in belangrijke mate rekening gehouden met de positie die de prostitutie zou innemen.

Bij onze bijna dagelijkse contacten met politici en ambtenaren constateren wij dat er wel degelijk nog is voor de moeilijke positie van de prostituee. Hun behagen spelen een niet-enkelzijdig rol bij de keuze die gemaakt worden binnen het hele veranderingsproces. Uiteraard moeten de belangen van andere burgers daarbij in een juiste verhouding worden meegenomen.

MR. J. T. I. SCHOLTES

De komende schrapping van het bordeelverbod uit het Wetboek van Strafrecht, geeft de gemeenten de kans om een prostitutiebeleid te voeren, maar of de prostituties er veel baat bij hebben, is de vraag (Open Forum 3 en 11 september). De straatprostituties zeker niet, denkt Jeannet Buurman van Vrouwen in de prostitutie (VIP) te Amsterdam. De prostitute die bij een klant in de auto stapt, blijft aan hem overgeleverd. Prostitutie zal aanvaard moeten worden, wil er echt wat kunnen veranderen.

De prostitutie is nieuws geworden. De laatste tijd is er veel aandacht besteed aan de op stapel zijnde wetwijziging, waarbij het „bordeelverbod“ opschraapt wordt. De oprichting van de Rode Druif, de belangengroep voor overlevenden van prostituties, heeft ook veel stof doen opwaaien.

De VIP, een belangengroep van Vrouwen in de prostitutie, staat echter regelmatig als middel aan de positie van prostituties te verbeteren. Echter, de directe omstandigheden waarin velen van hen, met name straatprostituties, moeten werken, zijn onze eerste zorg. Gesteld kan worden dat straatprostitutie de „vergrijpelijkheid“ is van veel vormen van prostitutie en van verschillende groepen „quintessen“.

Just deze vorm van prostitutie waarin anonimiteit, gevaar en geld zo'n belangrijke rol spelen, althans z'n functie behouden, zowel voor de prostituties als voor de klanten. Men zal dit moeten accepteren, enerzijds vanuit pragmatische maar evenwel vanuit humanitaire overwegingen.

Onaanvaardbaar

Alle gekrat over vergunningenstelsels en arbeidsrechtelijke aspecten van de prostitutie telt op, wordt echter een tevens zichtbaar dat juist de meest kwetsbare vorm van prostitutie, die tevens de meest kwetsbare groep herbergt, aan haar lot over wil laten. In de gemeente Amsterdam wordt gepraat

tekening Jan Cillings

Opheffing van bordeelverbod laat prostitutés vrij koud

over de „eigen keuze“ van de vrouwen en verder dat het aanwijzen van een door God verlaten „gedoogzone“ voor prostitutie wel men niet pakt. Verder mogen dan enkele hulpverleners en belangengroepen zich ermee bezig houden.

Voor eens is deze opstelling onaanvaardbaar. De gemeente zal haar verantwoordelijkheid dienen te accepteren: het gaat hier immers om een groep ten opzichte van wie de gemeenschap al eerder gefaald heeft. Uitgangspunt van ons is dan op dit moment de zorg voor de veiligheid van de prostituties. Er zijn zeker mogelijkheden die te verkennen. We denken aan permanente aanwezigheid van welverweten, waarbij hun eerste zorg dit keer niet de „hulpver-

ning“ is, maar bescherming; in deze situatie zullen ze als een soort „sociale pensioen“ op dienen te treden.

Verlaten

De zogenaamde „gedoogzone“ situeren gemeenten het liefst in verlaten gebieden. Behalve de gevaren die dit soort plaatsen inbegrepen met zich meebrengen (isolatie, leeg, donkere, pijn voorziingen), is een heel belangrijk nadeel dat hier het tippen zich verenigt tot „geprostitueerde“, De huidige zone in Amsterdam, aan de De Ruyterkade, heeft bij voorbeeld geen of weinig hotelgelegenheid in de buurt, waar de vrouwen een kamer kunnen huren. Zij strepen bij de klant in de auto en zijn vanaf dat moment in wezen aan hem overgeleverd.

De klant is „op eigen terrein“, het meisje is geïsoleerd van de rest van de wereld.

Kortom, de weg is vrij voor verkrachting, mishandeling en machtsmisbruik. Voor de prostitute is het heel moeilijk haar grenzen te bepalen. Van een evenwaardige relatie tussen klant en prostitute is in die zin geen sprake meer. De werkomstandigheden zijn hier minstens onrendend en zowel lichamelijk als psychisch slopend.

Bovendien heeft de politiek uitgewezen dat niet alleen de politiek en omringende buurten de „gedoogzone“ als een „geprostitueerde“ misleiden. Op die manier zal de tolerantie in de hele stad tot een bedenkelijk peil. De reden voor de keuze van deze afgelegen plaatsen is on-

der meer de overlast die buurten onderwinden van straatprostitutie. De overlastproblematiek weegt het resultaat. Tot op het kortzichtige af — het leidt tot korte termijn denken. Wij zijn ervan overtuigd dat op termijn verbetering van de leef- en werkomstandigheden vermindering van overlast met zich zal brengen. Immers, de overlast komt veelal voort uit de voortdurende verbedering, verpaupering en maatschappelijk isolement.

Openbare orde

Cruciaal is hier het feit dat in de prostitutie verschillende problemen- en beleidsgebieden samenkomen. Ik noem hier, behalve de prostitutie zelf, drugsgebruik en de positie van vreemdelingen. Door het oplossen van deze drie gebieden willen wij niet meedelen aan de vooroordelen bevestigende mening ze eenvoudigheid op een hoop te gooien. Niettemin staan illegale en verlatende meesjes op straat en van dit gegeven wordt door het gemeentebestuur dankbaar gebruik gemaakt de zogenaamde „hermeneutische“ vermogen immers niet veel sympathie op te wekken. Het legitimiert maar al te makkelijk een beleid waarin de openbare orde heer en meester is en dat leidt tot vervolging van prostituties.

Het huidige drugsbeleid is immers sterk representatief van karakter en ten aanzien van buitenslandse gebruik (toers) wordt een zogenaamd „ontmoedigingsbeleid“ gevoerd (met als moraal: Amsterdam aantrekkelijk maken en buitenlandse terug naar land van herkomst). Voor de VIP — wij hebben juist veel contacten met drugsgebruikers — is het dan ook duidelijk dat alleen een prostitutiebeleid — zelfs een goed — onvoldoende is. De problemen reiken veel verder en vragen een totaal andere aanpak van de drugsproblematiek.

Omdat dat in een ver verduidelijkt ligt, hebben we als VIP dan ook in eerste instantie geprikt voor een benadering waarin direct ingegaan wordt op de noden zoals ze nu bestaan. Op de lange termijn zal getreft moeten worden naar een reële acceptatie van de verschillende vormen van prostitutie. Van daaruit kan de discussie over de leefbaarheid ervan, voor alle betrokkenen, gevoerd worden.

Het feit echter, dat de wetgever van Volksgezondheid — die een belangrijke schakel zou moeten zijn in dit verband — zich levend heeft ingedoken over het huidige beleid, waarin de openbare orde, „opvoeding“, „ontmoediging“ en melankoliek centraal staan, doet ons het hart vasthouden.

JEANNET BUURMAN

Angst en protest over aids nemen toe in VS

NRC 15

DE NIEUWE

MELAATSEN

NEW YORK, 13 sept. — Bijna de helft van de Amerikanen gelooft dat aids de vaak dodelijke ziekte die de toekomstige afweer vernietigt, dus eeuwig contact overgedragen kan worden, hoewel deskundigen het tegendeel beweren. Medici zijn er praktisch zeker van dat aids (acquired immune deficiency syndrome) uitsluitend op intentie kan worden overgedragen door sommige sociale handelingen, het gebruik van besmette injectienaalden, het ionderhouden van besmet transfusiebloed of via zwangerschap op de baby's.

Uit een onderzoek dat gehouden is in opdracht van de New York Times en de onopzettelijke schijps CBS blijkt dat 47 pro-

cent van de ondervraagden geloof dat met aids kan oplopen door te drinken uit een glas dat van een lipje aan deze ziekte is getroffen. Meer dan 30 procent denkt dat kussen besmettelijk is en 28 procent is bang van besmetting op w.c.'s. Praktisch iedereen weet dat het virus dekken-derien niet waar is, maar desondanks gelooft men het. Tenslotte vindt een kwart van de ondervraagden dat seks aids kan verspreiden, niet normaal naar school mogen gaan.

Die laatste vraag speelt een grote rol in New York, waar gisteren nog 5000 leerlingen door de ouders thuis werden gehouden, omdat bekend geworden was dat

een aan aids lijdend kind van de autoriteiten toezien moest worden gebracht om op school te blijven. Een comité van ouders heeft aan het gemeentebestuur van New York gevraagd de autoriteiten tot verwijping van het kind te verplichten. Binnen deze week waren 10.000 kinderen thuis gehouden uit angst voor aids. Ook andere staten die in New York proberen ouders niet aids besmettelijk te maken, zijn de houding.

Woensdagavond vertaalde de Newyorkse wethouder van onderwijs, John Quinones, dat vier jaar acht met aids besmette veldwachten les hadden gegeven aan openbare scholen. Drie van hen zijn overleden, vijf zijn met ziek-

teverlief. De wethouder noemde deze aantallen om aan te toonen dat de aanpak van de school om het virus te verspreiden met ruim 100.000 mensen. Toch hadden zijn opmerkingen een overtrek-keverloving op lange ouders van schoolgaande kinderen.

De angst voor aids heeft ook potentieel voor de verspreiding van het geven van bloed veldwachten voor volkergezondheid, de verspreiding van plasmas van de bloedvadersen busingenwe-

hap. Het Britse dagblad Guardian meldt vandaag dat in Australië aids werd ontdekt bij vier kunstmatig geïnfecteerde vrouwen. (AP, UPI)

U.K. Court Orders AIDS Victim Held

14 sept. Press International 16

MANCHESTER, Engeland. — A 29-year-old man with AIDS has become the first person in Britain ordered confined in a hospital under a new law because he posed a risk to the community.

Health officials said Sunday that the man, who is detained in an isolation unit at Maudsley Hospital in Manchester, suffered from "copious bleeding" but wanted to leave the hospital.

A magistrate's court ordered the man confined at the hospital for three weeks under a law, which took effect in March, that is designed to halt the spread of AIDS, or acquired immune deficiency syndrome. It has not been used before.

Health officials said that in most cases AIDS patients posed no risk to the community at large.

But Dr. Donald Acheson, the government's chief medical officer, said in this case the patient posed a risk to the community and to himself if he were not detained in a hospital.

"This patient is unfortunately bleeding copiously from a large number of places and he is very ill," he said. "And it was felt in these circumstances it would be risky for him to leave hospital."

Dr. Ann Jones, the Manchester city medical officer, had told the court that his release from the hospital "would be most dangerous."

■ Testimony in School Case

A physician and a scientist who have studied AIDS in children told a court in New York City that they disagreed with a decision to permit a second-grade girl with the disease to attend regular classes in a elementary school. The New York Times reported Friday.

The physician, Dr. Ary Rubinstein, a member of the pediatrics department of Albert Einstein College of Medicine, said he believed that AIDS was not transmitted by casual contact but that it might still be dangerous for an infected child "and healthy children to mingle."

Dr. Lionel Rensick, a scientist formerly with the National Institutes of Health, said his studies indicated that the AIDS virus could be communicated without a liquid medium, such as saliva or blood. He said: "I would tend to take a conservative approach and not have the child exposed to other children."

Mogelijk extra geld voor bestrijding Aids

Van onze verslaggever

DEN HAAG. — Op de begroting van WVC is geen extra geld gereserveerd ter bestrijding van Aids. Vrijdag besloot het kabinet of er wel extra middelen werden uitgetrokken. Dan komt de Aids-nota van staatssecretaris Van der Reijden ter sprake. Een grondige aanpak van onderzoek, voorlichting en hulpverlening zou vitig miljoen kosten kosten.

Maar over de vraag of een dergelijke aanpak nodig is, lopen de meningen uiteen. In de nota wordt (zonder dat overigens van gelden draagt wordt gereserveerd) melding gemaakt van de verschillende opvattingen onder deskundigen. Grondwettig gaat het om twee meningen.

Een "optimistische" die ervan uitgaat dat de risicogroep beperkt is en dat daarom de beschikbare middelen voldoende zijn. Maar er is ook een pessimistische benadering, die meent dat Aids de vorm van een epidemie kan aannemen, en dat deze verspreiding maatregelen noodzakelijk zijn om de problematiek het hoofd te bieden.

In dat geval zijn de nu op de begroting van WVC overgevoerde middelen niet toereikend. Als inderdaad een bedrag in de orde van 50 miljoen nodig is, zal dat geld ergens anders vandaan moeten komen, want WVC kan dat geld niet ophoeden zonder elders schade aan te richten, meent Van der Reijden.

Het aantal Aids-patiënten in ons land bedroeg per 1 juli 86. Van hen zijn inmiddels 38 overleden. Elk half jaar wordt geïnventariseerd hoe groot het aantal Aids-lidgers is.

Scholieren met Aids kunnen thuis onderwijs krijgen

BONN (Reuter). — Het ministerie van onderwijs en cultuur van de Westduitse deelstaat Baden-Württemberg wil ouders van kinderen met Aids de mogelijkheid geven hun kind thuis te laten onderwijzen, zals is woensdag bekend gemaakt.

Volgens een woordvoerder van het ministerie bestaat er op de scholen geen enkel gevaar voor besmetting met het Aids-virus. Het aanbod is vooral bedoeld om onrust van ouders weg te nemen. Eerder deze week werden in Brunel twee kinderen van Zangeres ouders, die drager bleken van het Aids-virus, van een kleuterschool verwijderd. Het Waalse ministerie van onderwijs noemde de stap ongepast, maar kon niet ergoepen naderen omdat het een particuliere kleuterschool betrof en de kleuterschool niet leerplichtig waren.

In het Engelse graafschap Hampshire hebben een vijftal ouders hun kinderen woensdag van de lagere school weggeweerd, omdat een negatieve klasgenootje antistoffen tegen het Aids-virus heeft.

Patënten op AIDS getest zonder dat ze het wisten

Tr 25

ROTTERDAM (ANP). — In het Dijkzigtziekenhuis in Rotterdam zijn enkele honderden patiënten op AIDS getest, zonder dat zij daarvan op de hoogte waren. De tests werden uitgewerd in de polikliniek voor geslachtsoverdragen en een breed te krijgen van het patiëntenbestand van de kliniek.

Tegen een test buiten medeweten van de personen om besluiten ernstige etische bezwaren. De onderzoeker ziet zich voor de vraag gesteld of hij de niet-invermeedde patiënt over diens besmetting moet inlichten. De betrokken persoon gaat daarop een lange, onzekere tijd tegemoet, omdat in het geheel niet of hij wel werkelijk de ziekte zal krijgen.

Het ziekenhuis bevestigde gisteren het onderzoek en bekende er bij aan dat het om een achtergrond beeld ging, waarvoor bestaande bloedmonsters werden onderzocht. Maar ook een groot aantal mensen van bloedmonsters zal men bij de etische commissie moeten aanmelden, bevestigde het ziekenhuis. Prof. Stal, leider van de kliniek en lid van de Aids-commissie van de gezondheidsraad, had eerder in de Gakkrant (blad voor horekwaak) zijn met name uitdrukkingen van gisteren niet bereikbaar voor commentaar.

Filmacteur Rock Hudson overleden

LOS ANGELES, 13 sept. — De Amerikaanse filmacteur Rock Hudson is gisterenmiddag tijdens zijn slaap in Beverly Hills overleden. De 56-jarige acteur, die in de jaren vijftig bekend werd met zijn hemelloos in Amerikaanse films, was aan kanker en ziekte aan zijn overleden werd bij gecre-

meerd. Hudson maakte in juli bekend dat hij al een jaar aan Aids leed. Hij reed naar Parijs, waar hij zich onder behandeling stelde van het Institut Lasez-Pastur. Daar werd onderzoek gedaan naar de geneeswijzen voor Aids. Na een verblijf van enkele maanden in het ziekenhuis maakte een woordvoerder van het instituut bekend dat men daar niets meer voor Hudson kon doen omdat zijn fysieke conditie experimentele therapieën niet kon verdragen.

Het bekende terug naar de Verenigde Staten waar de ziekte op nieuw grote publieke belangstelling kreeg. Elizabeth Taylor, met wie hij in de film "Glow" speelde, organiseerde een banket waarvan de opbrengst van drie miljoen gulden ten goede komt aan de bestrijding van Aids. Hudson maakte zelf vlak voor zijn dood 750.000 gulden over naar organisaties die om geneeswijzen voor Aids zoeken. (AP, Reuter, UPI)

Huis VS neemt maatregelen tegen Aids

WASHINGTON, 13 okt. —

Maar de Amerikaanse meederden van stemmen heeft het Amerikaanse huis van afgevaardigden gisteren een maatregel goedgekeurd om openbare baden en massagesalons die worden gebruikt als treftpunt voor homoseksuelen te sluiten. Met de maatregel hoop het Huis de ziekte aids te kunnen bestrijden.

Het is duidelijk dat badhuizen aidsdragers tot de verspreiding van aids, zo te de Republikeinse afgevaardigde Robert Dornan, de afgevoerde van het voorstel, dat met 417 tegen acht stemmen werd aangenomen.

Het Huis stelde tevens voor het begrotingsjaar 1986, dat op 1 oktober is begonnen, een bedrag van 188,7 miljoen dollar beschikbaar voor de bestrijding van aids. Dit bedrag is 70 miljoen dollar meer dan waarom de regering-Reagan had gevraagd. (AP - Reuter - UPI)

Voorlichting van start over seksueel geweld

Binnenkort gaat een voorlichtingscampagne van start over de ernst van seksuele geweldpleging. Voor slachtoffers wordt een brochure verspreid over de zin van melding bij aangifte, politieverhoor en medisch onderzoek, die door de politie wordt ingevuld. Ook voor de politie wordt informatiemateriaal vervaardigd over seksueel geweld, de opvang van slachtoffers en hoe ze moet handelen bij aangifte.

Waar mogelijk dit naar zal op de politiebureaus, een trainingprogramma, 'Jinpan met slachtoffers van misdrijven', worden ingevoerd. Staatssecretaris Kappeler van de Oropello (Emancipatiezaken) en minister Koethals Altes (Justitie) werken bovendien aan een wetenschappelijk onderzoek, waarin al het vormen van seksuele geweldsdelicten worden opgenomen, ook verkrachting binnen het huwelijk.

Daar staat in de voortgangrapportage beleid ter bestrijding van seksueel geweld tegen vrouwen en meisjes, die staatssecretaris Kappeler in de memoire van toelichting op haar begroting naar de Tweede Kamer heeft gestuurd. Daar heeft hij ook de bestrijding van seksueel geweld tegen lesbische vrouwen en meisjes.

Dit majar wordt bekeken of de drie experimenten hulpverlening aan slachtoffers (in Groningen, Amsterdam en Utrecht) beter inzicht geven in de rol van de traditionele hulpverlening. De hoogte van de subsidie wordt afhankelijk gemaakt van de mate waarin de experimentele hulpverlening activiteiten exploiteert naar de traditionele hulpverlening, zoals regionale instituten voor ambulante en geestelijke gezondheidszorg.

Om inzicht te krijgen in de verhoudingen te halen, zullen onderwijsinstellingen, vrouwenorganisaties, scholeringen en de Vereniging tegen Seksuele Kriminatiehandeling actief bij het beleid worden betrokken. Zij vangen als eerste signaal van inzicht op. Daarom betekent de suggestie of er een beperkt experiment kan worden opgezet met deze beroepskrachten.

Dit majar geeft de staatssecretaris een brochure uit over opvang van slachtoffers op het werk. Daarin worden praktische suggesties gedaan over hoe de problemen kunnen worden opgelost. Het kan worden aan de Stichting "Handen Tusschen" te worden toegezonden, die voor een periode van drie jaar subsidie verstrekt voor de opzet van een centraal klachtenbureau.

SEKSUEEL GEWELD

STUDIE NAAR SITUATIE IN AANTAL LANDEN: Verkrachting in het huwelijk wordt zelden aangegeven

Van onze verslaggever
DEN HAAG — Verkrachting in het huwelijk wordt niet snel aangegeven in de VS, Denemarken, Noorwegen en Nederland. Vaak wordt uitsluitend aangifte gedaan van mishandeling en verdwijnt verkrachting uit de aanklacht. In gevallen waarin wel een aanklacht wordt ingediend, gaat het vrijwel altijd om zeer ernstige ontvoeringen. Er volgt dan vrijwel altijd een veroordeling.

Dat staat in het rapport, 'Beleid in het buitenland ter bestrijding van seksueel geweld tegen vrouwen', dat staatssecretaris Kappeler van de Oropello (Emancipatiezaken) deendertig naar de Eerste en Tweede Kamer heeft gestuurd. De staatssecretaris en minister Koethals Altes (Justitie) willen in navolging van Engeland en Canada, ook in Nederland verkrachting in het huwelijk wettelijk verbieden en overtreffing strafbaar stellen.

Het rapport vormt de neerslag van een onderzoek naar het beleid in het buitenland ter bestrijding van het dinge en verkrachting, vrouwenmishandeling en ongewenste intimiteiten. Het bevat vooral informatie over de VS, Canada, Engeland en de Scandinavische landen. Het onderzoek had tot doel aanpakpunten te vinden voor het beleid dat Nederland op dit terrein kan kunnen invoeren. Kappeler hoopt dat het rapport een bron van informatie zal zijn voor degenen die zich met bestrijding van seksueel geweld bezighouden.

Het rapport bevat informatie over hoe in de verschillende landen wordt omgegaan met het ook in Nederland bestaande wettelijk onderscheid tussen aanranding en verkrachting. Het blijkt dat ook in het buitenland maar belang wordt gehecht aan de mate van geweld die is gepleegd, dan aan de vraag of er ook geweldpleging is geweest. De VS is overgegaan tot registratie van de mate van geweld, dat wil zeggen dat er niveaus zijn aangebracht in de omschrijvingen van het misdrijf verkrachting en de daarbij horende straffen, al naar gelang de hoofscheit en aard van het gepleegde geweld.

Rechtens staan daardoor niet meer voor de kout een zware straf op te leggen of tot vrijpraak over te gaan. In Canada en Denemarken zijn voorstellen gedaan voor een andere tenuitvoerzetting voor seksuele geweldsdelicten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen ongewenste aanrakingen met seksuele bedoelingen en ongewenste seksuele handelingen, vergezeld van lichamelijk leed of dwangsdarmen. Het criterium geschiedsgemeenschap komt in deze wetsteksten niet meer voor.

Volgens het rapport eisen vrouwen in de VS steeds vaker in een proces het huis op te mishaandeling, zodat ze niet naar een bijt-waarschijng-ligt hoefden vechten. Meestal gebeurt dat in een civiel-rechtelijke procedure waarin de man de toegang tot het huis wordt ontzegd.

De VS, Canada, Engeland en Nederland zijn de enige landen waar vrouwen een proces kunnen aanspannen tegen ongewenste intimiteiten. In de eerste

drie landen hebben vooral universiteiten en andere onderwijsinstellingen niet-wettelijke regelingen ingevoerd ter bescherming van vrouwen tegen ongewenste intimiteiten.

In het rapport wordt ook gewezen op een ongunstige ontwikkeling. Vooral in de VS komt het steeds vaker voor dat de beschuldigde een smadprocees aanspant tegen de aanklager. Dit heeft tot gevolg dat vrouwen terugblijvend worden in het uien van klachten over ongewenste intimiteiten.

Psychiatrisch rapport gevraagd over slachtoffer verkrachting

Van onze verslaggever
AMSTERDAM — De Amsterdamse rechtbank heeft de uitdrukking in de strafzaak tegen een psycholoog uitgeleend die ervan werd beschuldigd een cliënte te hebben verkracht. De rechtbank oordeelde volgens van mr. P. Michels, eerst nadat te worden geconfronteerd over de porche van de vrouw. Voorover bekend is het de eerste keer dat een rechtbank aandringt op een psychiatrisch onderzoek van een beweerd slachtoffer van een misdrijf. Het tussenvoortvallen komt meer op een advies aan de vrouw. De rechtbank denkt de rapportage over de vrouw nodig te hebben om de zaak te kunnen beoordelen en hoop dat de vrouw daar aan wil meewerken.

De officier van justitie eiste twee weken geleden vooraf namten gevangenisstraf waarvan vier maanden voorwaardelijk wegens verkrachting moordere malen opgevoerd. De verdachte heeft erkend dat hij met de vrouw verkeerde met de vrouw heeft gehad, maar zei zich niet te hebben schuldig gemaakt aan verkrachting. Er zou sprake zijn geweest van dwang en het contact paste volgens hem in de therapie.

Seksueel contact tussen therapie en cliënt in strijd met de gedragsregels van de Vereniging voor Psychiateren. De bewuste psycholoog werkt buiten deze beroepsvereniging om.

In strafrechtelijke kring heeft het tussenvoortvallen in deze zaak verkrachting gewekt. Niet alleen omdat het de eerste keer zou zijn dat een rechtbank psychiatrisch onderzoek van de aangever van een misdrijf wenst, maar ook omdat de wet die mogelijkheid niet aanpakt.

Aangenomen wordt dat de rechtbank mede tot dit oordeel is gekomen omdat de advocaat van de psycholoog, mr. V. Kalk, heeft aangevoerd dat de rechtbank te moeilijk heeft met het aanpak. Als de vrouw het voorgestelde onderzoek weigert, zal de rechtbank volgens een aantal strafrechtdeskundigen, waarschijnlijk tot vrijpraak komen.

'Psychiatrisch rapport verkrachting is eng'

(Van een onze verslaggever)

AMSTERDAM — "Ik vind het een beetje eng beslissing die de president van de strafkamer mr. Michels heeft genomen om het slachtoffer van een verkrachting te vragen zich psychiatrisch te laten onderzoeken. In een speciale geval kan ik er echter toch begrip voor opbrengen, want als het niet gebeurt ben ik er van overtuigd dat de rechtbank de verdachte zal vrijspelen," zegt mr. Anja Philippa, advocate van het slachtoffer.

Vorige week bevestigde mr. Michels in een tussenvoortvallen dat hij pas tot een afgewogen oordeel kon komen als het slachtoffer van de verkrachting zich psychiatrisch zou laten onderzoeken. De officier van justitie had verteld dat de verdachte twaalf maanden gevangenisstraf geest.

Het is de eerste keer dat een rechter aan het slachtoffer van een verkrachting vraagt zich psychiatrisch te laten onderzoeken om aan te tonen of zij al dan niet vrijwillig is geweest van dwang en het contact paste volgens hem in de therapie. Het is de eerste keer dat een rechter aan het slachtoffer van een verkrachting vraagt zich psychiatrisch te laten onderzoeken om aan te tonen of zij al dan niet vrijwillig is geweest van dwang en het contact paste volgens hem in de therapie. Het is de eerste keer dat een rechter aan het slachtoffer van een verkrachting vraagt zich psychiatrisch te laten onderzoeken om aan te tonen of zij al dan niet vrijwillig is geweest van dwang en het contact paste volgens hem in de therapie.

dan te willen helpen. Zijn theorie is dat hij vrouwen helpt door hen iets aan te doen, waar ze in wennen bang worden. De man heeft een periode van enkele schiedergang waaruit blijkt dat hij al thanspant kan en mag.

Volgens de advocate wil de rechtbank wel tot een veroordeling komen, maar niet in de therapie. Het slachtoffer is lakoeder gepuist met een 'behandeling' door de verdachte. Ze heeft aan zo veel vrijwillig meegewerkt dat het moeilijk is aan te tonen dat de gemeenschap niet vrijwillig is geweest. Bovendien heeft een aantal vrouwen de rechtbank geschreven dat de 'behandeling' door de verdachte hen heeft geholpen.

Mr. Philips heeft een brief overlegd van de psychiater van haar cliënt, bij wie zij in de therapie zit. Hij verklaart dat de haar cliënte, die de psychiater direct na de verkrachting bezoekt, ten tijde van het gebreken niet in staat was haar gevoel te bepalen.

Mr. Philips: "Daarom zal ik mijn cliënte aan laten in te nemen voor een psychiatrisch onderzoek toe te stemmen, als de psychiater het onderzoek aangewezen. Een rechter kan zo lang na het gebreken daar toch geen zinnige opmerking meer over maken."

GA 26

- leid dat alle beunhazerj in deze tweedde re sektor toewoegbringt, is zo langzamerhand in groot (goert stak)

Nog geen dader verkrachting na huis-aan-huis onderzoek in buurt ^{NAC} 29

Ook dat werd in de buurt van

De beheerder van het plaatselijke conservatorium, Bert van C. Buijs,

De Utrechtse strafrechtsgesleerden mr. N. Jürg heeft ook bedenkingen tegen een grootschalig onderzoek als in Dink. Jürg meent dat als slechts „een nikolaatste redmiddel" mag zijn, als het onderzoek volledig is vastgelopen. Er is een verschil met het verjairen een technische beswijgen als vangeafdraken, maar „dit ligt wel op de rand", vindt hij. „Ik vind het wel ver gaan aan iedereen te vragen waar hij is geweest. Dat is toch een impertuente vraag. Is het dan niet effectiever aan iedere te vragen?"

Congres over seks in leger
**Mix van milieus
leidt tot geweld
in krijgsmacht.**

NAC 28

DEN HAAG, 28 sept. — Het bij elkaar brengen in het leger van mannen uit verschillende milieus en met zeer uiteenlopende bekwaamheden leidt tot incidenten, waarbij onder meer seksueel geweld wordt toegepast. Zoets gebeurt wanneer de plaats in de informele „rangorde” wordt vastgesteld, bijvoorbeeld bij een ontgroening.

De conferentie besloot de speciale aandacht aan de positie van kookmossenaars in de krijgsmacht. Volgens Tremp is de houding ten opzichte van deze mannen onverdragzaam naarmate het opleidingsniveau van iemand lager is. Het aantal gevallen van geweldsmisdrijven is zeer gering, maar „in de krijgsmacht gelden strenge normen omdat de krijgsmacht Machthoffers is, daardoor is het niet mogelijk om te denken aan een minder zwaar leiding van de krijgsmacht, doet alles om deze misdrijven uit te bannen, maar kan niets veranderen, aldus de koning. Volgens Tremp is het niet

Prof. dr. W. Everaard (Rijksuniversiteit Utrecht) zei dat een primitieve mannelijke houding ten aanzien van seksualiteit boven komt wanneer mannen uit hun vertrouwde omgeving in de krijgsmacht terecht komen. De vervreemding geeft aanleiding tot rare spelletjes met een seksuele onderton of betekenis, onder meer een persoonlijke zwakheid te verbergen.

Drs. A. Edwards (Werkgroup homoseksualiteit en krigsmacht) bepleitte dat homoseksuelen niet hun gezindheid naar buiten toediepen en bij de dan te verwachten problemen op steun kunnen rekenen van de leiding van de krijgsmacht. Er zijn volgens Edwards wel voorbeelden waar dat is gebeegaan, maar hij vertelde ook dat de commandant van de Koninklijke militaire school een interne krant in bezit heeft laten nemen omdat er een aankondiging stond van een homo-werkweek voor militairen. De krijgsmacht leiding had dat later verdedigd met het argument dat men ootelingen moest beschermen tegen berichten van hun ouders.

SLACHTOFFER DOET AANGIFTE
Zes matrozen gearresteerd
19
... ontucht aan boord

De feiten waarvan de zes worden verdacht zijn vorig jaar november gebeurd na een verjaarsfeest in het manschappenverblijf van het fregat. De zaak kwam aan het licht omdat een van de twee slachtoffers na advies te hebben ingewonnen bij zijn huisarts pas enige

Naast het onderzoek zijn maatregelen getroffen. Zo is het toezicht op het gedrag van jonge personeelsleden op schepen en inrichtingen van de marine uitgebreid. Hogere officieren zullen vaker

lyke conclusie trok ook eensl. Marco Bullinga in zijn boek *Het leger maakt een man van je*. Schaamte en angst weerhouden veel soldaten aangifte te doen, betoogde hij.

Ramen besmeurd van 'kinderlokker'

Van een onzer verslaggevers
HOOGEVEEN — Van een woning in de Hoogevense Schietstraat zijn door buurtbewoners de ramen besmeurd. 'Kinderlokker' werd met een spijtigus in grote letters op de pand geverfd. De bewoner wordt verdacht van het plegen van ontucht.

De politie heeft als klachten uit de buurt hierover proces-verbaal tegen de man, van wie de identiteit door de politie niet wordt vrijgegeven, opgenomen. Justitie onderzoekt momenteel of vervolging tegen hem mogelijk is. De man zou ook in zijn vorige woonplaats, hij woont nog maar enkele maanden in Hoogeveen, ontucht met minderjarigen hebben gepleegd.

Van een onzer verslaggevers
GRONINGEN
Zes mannen hebben vannacht tijdens een wraakactie de 31-jarige F.V. in zijn woning in de Groninger wijk De Hooge mishandeld. Zijn inboedel werd kort en klein geslagen. F.V. bekende ver-

Wraakactie: Groninger mishandeld

ge week tegenover de politie dat hij niet een vijftigjarige man uit de wijk ontucht

had gepleegd. De man zat twee dagen vast in een politiebuis maar werd daarna weer vrijgelaten. De wijk reageerde daar erg geschokt en agressief op. Vannacht escaleerde de zaak en werd F.V. aangepakt. De identiteit van de mannen is niet bekend.

Politie Noord-Holland ontdekt videobanden met kinderpornografie

UN 23
BERGEN (ANP) — Bij een inval in een woonhuis in Noord-Hollandse Bergen heeft de politie vrijdag videobanden in beslag genomen waar volgens een eerste verklaring vrijwel zeker kinderporno op staat.

De justitie had al geruime tijd sterke aanwijzingen dat in de woning van de 54-jarige W. de G. kinderpornofilms werden opgenomen. In het huis was een eenvoudige studio waar De G. de scènes op videoband zette. Uit verder onderzoek mocht blijken of justitie wellicht één van de belangrijkste producenten van kinderporno in Nederland heeft achterhaald.

De G. was in de zestiger jaren de eerste Nederlandse cineast die vele duizenden pornografische films maakte. Hiervoor heeft hij enkele malen langdurig in de gevangenis gezeten. In 1963 en 1984 werd hij veroordeeld wegens tv-piraterij. Hij had toen een eigen televisie in zijn huis.

zaken. Maar de post uit 'verdachte landen', zoals Nederland, moet eerst bij de douane worden afgeleverd, heiligen een vertraging van één tot vijf dagen tot gevolg heeft. Volgens de Amerikaanse douane komt 85 procent van alle kinderporno-import in de Verenigde Staten uit Nederland en Denemarken. Van oktober 1983 tot oktober 1984 werden 4.206 pornografische stukken ontdekt, waarvan er 2.099 kinderpornografie bevatten. Een jaar daarvoor bedroeg de totale pomovangst nog slechts 1918.

WASHINGTON — De post van Nederland naar de Verenigde Staten is aanzienlijk langer onderweg dan een jaar geleden het geval was.

Een belangrijke oorzaak van de vertraging is dat de Amerikaanse douane alle post uit Nederland en Denemarken apart houdt voor onderzoek op kinderpornografie.

Zeglieden van de Amerikaanse postieren en douane

Douane VS jaagt op kinderporno uit Nederland

hebben dat bevestigd. Normaal placht een brief van Nederland naar de VS drie tot vijf dagen onderweg te zijn. Maar sinds een jaar duurt het veelal een week tot veertien dagen of zelfs

langer. „Wij hebben instructies van de Amerikaanse post uit Nederland en een aantal Scandinavische landen naar de douane door te sturen. Dat heeft één tot vier dagen vertraging tot ge-

Drie jaar geëist tegen man wegens ontucht met minderjarigen

Van onze verslaggever
AMSTERDAM — Wegens ontucht met drie jongens tussen de twaalf en veertien jaar heeft officier van justitie bij de Amsterdamse rechtbank tegen een 38-jarige man drie jaar gevangenisstraf geëist. De officier betrok bij de strafmaat dat de man ook video-opnamen had gemaakt, hoewel dit niet als afzonderlijk feit ten laste was gelegd.

Volgens de officier was de man van plan van zoveel geld te verdienen aan kinderporno. Die veronderstelling baseerde hij op dure opname-apparatuur die werd aangebracht in de woning van de man. De officier wil dat de apparatuur verboden verklaard wordt om het vervaardigen van kinderporno te voorkomen.

De radikaal protestante tegen deze plan van valsch. Omdat het vervaardigen van kinderporno niet ten laste was gelegd, meende hij dat de officier een te hoge straf eiste. De rechtbank zou moeten uitmaken op een gevangenisstraf van acht maanden waarvan twee of drie de man tussentijd met de verplichting dat hij de rechtbank doet over veertien dagen verspreken.

Ten slotte bleek dat de verdachte de jongens regelmatig geld had gegeven. Het ging om bedragen tot veertig gulden. De twee jongens hadden volgens de proces-verbaal bij de rechtbank verklaard dat zij met tegengedruide voldaan aan de wettelijke van de verdachte. De rechtbank doet over veertien dagen verspreken.

Nederlandse post naar VS gecontroleerd op porno

Door een onzer redacteurs
ROTTERDAM, 26 sept. — Post uit Nederland naar de VS is sinds de instelling van het speciale Amerikaanse registratieprogramma ter bestrijding van kinderpornografie drie tot vier maal langer onderweg dan gebruikelijk was. De vertraging van één à twee weken is ontstaan doordat de Amerikaanse postieren instructie hebben gekregen alle post uit Nederland en een aantal Scandinavische landen naar de douane door te sturen.

Van deze vertragingen is bij het ministerie van Verkeer en Transport en bij de centrale directie van de PTT niets bekend.

Anderen dan in Nederland heeft

de douane in Amerika ook een postinspectie. Haar oppoortbevoegdheid heeft ondermeer tot doel verdovende middelen en pornografie te onderscheppen. De wereld wordt door de Amerikaanse douane pasweg in twee categorieën verdeeld: verdachte en niet verdachte landen. Alle post uit landen waar porno, heroïne en opium vandaan kunnen worden afgeleverd, moet eerst bij de douane worden afgeleverd. De hoeveelheid Nederlandse post naar de VS is de laatste jaren met 25 - 30 procent toegenomen. In de VS werden van oktober 1983 tot oktober 1984 4.206 pornografische stukken onderschept, waarvan er 2.099 kinderpornografie bevatten.

Registratie van ongehuwd samenwonenden overwogen **NRC**

Door een naar redacteur
DEN HAAG, 17 sept. — Minister Karthals Altes doet aan overweging van een registratiesysteem voor mensen die ongehuwd samenwonen.

In de tusschenlijst bij zijn begroting kondigt hij aan dat de regering volgend jaar zal komen met een definitieve staatsrechtelijke oplossing over niet-huwelijkse samenlevingsvormen. Het gaat vooral om de opzet van een regeling van wettelijke samenlevingsvormen, in het kader van het personeel- en familierecht.

Karthals Altes belijkt ook of andere aspecten van het samenleven onder moeten worden geregeld. Het samenleven heeft op gebied van belastingen en sociale verzekeringen juridische gevolgen gekregen, terwijl het vermogensrecht er nog aan voorbijgaat. Zo kunnen de inkomensbelasting en de bijstand gevolgen tot aan het bestaan van een relatie tussen partners, die evenwel irrelevant is als het gaat om de wettelijke samenlevingsvormen.

Abortuspil effectief, doorbraak in afbreking van zwangerschappen

Door een redacteur
E. J. HOER

BERLIN, 17 sept. — De pil waarmee een zwangerschap kan worden afgebroken, dat is wel de zaak nadat een vrouw vanzelf ongesteld had moeten worden, krijgt in de meeste wereldslechts meer erkenning. Op het Wereldcongres voor gynaecologen dat deze week in Berlijn wordt gehouden, was een special en drukbezocht symposium aan deze abortuspil gewijd, ook wel overtuigd pil genoemd. Horel of verschillende behandelingen blijken te bestaan over de wijze waarop de pil wordt toegediend, wordt de werkzaamheid ervan niet betwist. Ongeacht de ethische discussie over abortus, wordt toepassing van abortuspil op grote schaal als doorbraak beschouwd.

In Nederland is het prof. dr. A. A. Haps (Utrecht) die in samenwerking met prof. dr. E. Boulaire in Parijs deze methode bevestigde. Hij heeft ongeveer 71 vrouwen op deze wijze behandeld met tot nog toe een resultaat van 85 procent, dat wil zeggen geslaagd. Hij zag geen nadelige bijwerkingen. De zwangerschap werd bij voorkeur niet verder gevorderd zijn dat 55 dagen na de laatste ongesteldheid, zegt Haps. In Zweden zijn het dr. M. Bygdeman (Kandinska) en dr. A. Birgerson (universiteit van Uppsala) die enkele groepen van vele tientallen vrouwen hebben behandeld. Andere groepen lopen in Norfolk, Virginia en in Halle-Wittenberg, Duitsland.

Echoscopie

Centraal staat de stof van de Framme firma Roussel Uclaf, onder de codenaam RU 38486, die inmiddels de naam misoprostol

heeft gekregen. Ook Schering heeft een vergelijkbare stof ontwikkeld, waarvan een, code RU 97134, een sterker effect zou hebben dan het Framme-product. Haps heeft intussen nog een ander product in ontwikkeling, afkomstig van de firma Wyeth, opname gebied.

Een probleem met deze methode kan zijn dat niet de hele baarmoeder als bij een normale menstruatie loeg. Mocht de baarmoeder niet volledig "ontlemd" blijven, kan men 250 microgram salicylatoon ingeven, een prostaglandine dat de baarmoeder tot samenkrimpen brengt. Mocht hierbij nog geen bevredigend resultaat zijn bereikt, dan zal een zuigcette nodig zijn die in een abortus nog te vroeg is. Het is gebruikelijk in die maanden gebruikelijk is, nodig zijn. Haps doet dit op de volgende wijze.

Kostbaar

Tijdens een persconferentie in haar Berlijnse vesting, zei de firma Schering, die fabrikant van salicylatoon, voorstander te zijn om al bij de abortuspil in combinatie met het prostaglandine te gebruiken, zij het in een late dosis. De Zwedse gynaecoloog Bygdeman hieldt deze opvatting ook en zegt al bij de vierde dag van de behandeling het prostaglandine te geven. Prof. Haps heeft echter niet nodig is, geeft hij geen prostaglandine. Prostaglandine welken krampen op in de baarmoeder en dat kan van de vrouw heel on aangenaam zijn.

De ethische problematiek van de abortuspil is in principe niet anders dan die van de zuigcette, zolang men die behandeling abortus noemt. Een punt kan zijn dat het nu speciaal wel een oecumenisch licht op abortus te doen, en dat kan antichristelijk zijn om de anti-conceptie dan ook maar verder te zetten. Prof. Haps leek het niet nodig te gaan of deze pil soms geschikt is als een "onec-a-month-pil" en als "morning after-pil".

Bij Schering Berlijn, fabrikant van verschillende anti-conceptie pillen, ziet men de abortuspil niet als vervanging van anti-conceptie. Het antien van een maandelijkse pil lijkt hen dierbaas, maar zelfs als men allen van deze pil gebruik maakt nadat een ongewenste conceptie heeft plaatsgevonden, blijft de methode gecompliceerd en kostbaar. Ze zou gemiddeld dan toch op zelf 4 vier bevestigingen per vrouw per jaar moeten rekenen, inclusief telkens een consult, de diagnose, en de behandeling. Het is gebruikelijk in die maanden gebruikelijk is, nodig zijn. Haps doet dit op de volgende wijze.

Maar als een methode van zwangerschapsafbreking in aanvang, zoals de zuigcette, met Schering wel een toekomst voor de abortuspil.

Prof. Haps eindigde in dit verband een vergadering in dit verband honderden abortussen had gemiddeld, tot ze zelf een keer ongewenst zwanger werd. Zij liet zich volgen de nieuwe methode helpen en verklaarde na afloop van de behandeling onder problemen achter de rug was, dat zij hieraan toch ver de voorkeur gaf omdat het een minder traumatisch gebreken was geweest dan een zuigcette.

Isolatie van 75 kinderen in 25 tehuisen komt dagelijks voor

Van een onoordeelbare AMSTERDAM — Isolatie in kindertehuisen komt dagelijks voor. Ouders over eenzaamheid schrijft echter door de autoriteiten aangevuld gelaten.

Dat schrijven het Jongeren Advies Centrum in Amsterdam en de Belangenvereniging Kinderen, een vakbond voor (re-)tehuislozingen, in een gezamenlijk verslag, dossier. Volgens de statistieken van het dossier in isolatie in de 170 particuliere en rechtshulpinstellingen voor de kinderopvoeding werd bevestigd machtsmiddel.

Hoe vaak jongeren voor korte of lange tijd in eenzaamheid verblijven, kan het JAC echter niet zeggen. Uit cijfers van justitie blijkt dat de rechtsinstellingen in 1983 in 341 gevallen een "afzondering" (verblijf in isolement) hebben toegepast.

DRAMA IN BELGISCH DOOR IN VELE AFLEVERINGEN

(in 6 delen)
De vrouw en de puber

Opgepakt
Aanvankelijk stuurde de ouders Didier naar familie in Brussel, maar dat mocht niet baten, want de jongen keerde onverwijd terug naar zijn Marcelline. Uiteindelijk werd de justitie ingeschakeld, die het kinderrecht was in het nemen van maatregelen, want Didier werd opgepakt en voor 8 dagen in een gevangenis ondergebracht alvorens de kinderrechtzaken met de zaak ging bemoeien.

De rechter kwam tot een soort Salomonsoordeel: Didier mocht in het huis van zijn geliefde verkeren, maar hij moest wel voldoen aan de leerplicht. Dat laatste lukte Didier niet, want zijn mede-scholieren, via de dorperdiedel op de hoogte gebracht, plaagden hem dusdanig dat de jongen ging spijbelen. Nu besloot de rechter dat Didier slechts 6 uur per week bij Marcelline mocht doorbrengen. Marcelline daarvoor. Didier weigerde dit en berecht. Wij willen als een paar leven, we houden van elkaar. Waarom zou dat niet kunnen, andersom zou zijn, niemand daar iets van zou zeggen?

En bij het kind Didier Molia, zit op rechterlijk bevel in een opvoedingstehuis en mag alleen in het weekend naar zijn Marcelline, die alle ruimte voor hem heeft opdat haar 4 kinderen inmiddels ook in een tehuis zijn geplaatst.

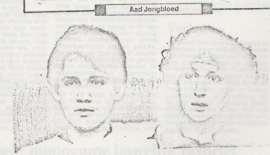
Roddel

Het drama in afleveringen, een van het soort dat ze al te vaak alleen op het plateland in volle oavang kan ontrollen, begon een jaar geleden, toen Didier op straat nog toerige sprong en neer ronzelde met de 13-jarige Brigitte, de oudste van de 4 kinderen van Marcelline.

Marcelline was al enkele jaren bron voor rodde in Chastre, want sinds haar man haar vertiel, levte haar gastvrijheid voor de andere zussen ongewend, want neerzetting in het vierde kind. Tegen zagen de ouders van Didier er geen kwaad in, toen hun zoon twee tijd doorbracht bij Marcelline, dan thuis. Tot de Molia's in de zalen kregen dat Didier in het huis van de Verbruggens andere interesse had dan het spelen van een potje Halm.

Andere boeg
De justitie gooide het nu over een andere boeg. De rechter ontzong Marcelline wegens haar onredelijk gedrag in het oetterschap en liet de kinderen opnoemen in een tehuis. Toen ook dat geen einde maakte aan de verhouding, werd er nog rigoreuzer opgetreden. Marcelline werd gearresteerd en aangehouden wegens ontvoering van een minderjarige met gebruikmaking van haar fysieke

Zij is 29, moeder van 4 kinderen. Hij is net 17, een kind nog qua uiterlijk. Samen zorgen ze voor grote opwinding in het dorpje Chastre, ten zuiden van Brussel, waar ze wonen, en samen hebben ze rechtens overwerk bezagd. En allen maar doordat ze in elkaar de Grote Liefde zien.

einde, want Marcelline mocht zich voor de rechter nog vergeten worden wegens verleiding van een minderjarige en valselheid in geschied. Ondat zij dodelijk ernstig schreef als bewijs voor het feit dat Didier wegens ziekte in school verzuimde. Het dorp wacht met spanning op het volgende deel uit de serie "De vrouw en de puber".

aanstekingskwaad, maar dat ging de rechter te ver, hij schrapte ontvoering uit het delict, waardoor Marcelline weer voorlopig - vrij kwam. Didier mocht sindsdien de geliefde weer doorbrengen in het opvoedingstehuis, maar mag het weekend naar zijn oudste geliefde. Het drama is daarmee niet ten

Int.
20

Jos Binnemann

PREPARED BY THE ROYAL VAN HONGBREVEN

„Rondhangen op straat is een leefstijl van tijdelijke aard”

Te / 6

AMSTERDAM, vrijdag Jongeren die uit tijdsverdrif maar wat rondhangen op straat, groeien volgens de gangbare mening maar al te vaak op voor galg en rad. Pedagogen bekijken deze jongeren met bezorgdheid, want op de straat heerst volgens hen nu eenmaal een funest opvoedingsklimaat.

De sociaal-pedagoog Jan Harekamp (43) die vandaag aan de Vrije Universiteit in Amsterdam promoveert tot doctor in de sociale wetenschappen op het proefschrift „Rondhangen als tijdsverdrif” komt tot de conclusie dat de horende opvoeding over rondhangende jongeren aan een grondige herziening toe zijn.

Door Yvonne Koudy

Veert zis de overheid bij het uitlaten van een jeugdbeleid meer rekening moeten houden met het feit dat ook de normale jongeren behoefte hebben aan een plek, waar ze ongestoord bij elkaar kunnen zijn. Worden ze daarbij gedwarsboomd, dan blijkt een escalatie van vervelend gedrag niet uitgesloten.

Volgens de promovendus schiet men er weinig mee op balutische adolescenten in eigen „keien” aan de rand van de stad te parkeren. De toch al hinderlijk gependende kloot tussen de wereld van jongeren en volwassenen wordt door een dergelijke aanpak alleen maar vergroet.

„Cliqués”

De promovendus verklaart een jaar al leering in twee vierde klassen van een school voor lager beroepsopleiding in Zaandam. Zijn klasgenoten introduceren hem in hun buitenschoolse vrienden- en vriendinnenkring, waardoor hij zich vrijelijk kon bewegen in een aantal „cliqués”, die zich ook op straat, in een uitgaansgelegenheid en in een eigen onderkomen opkleiden.

Harekamp: „Rondhangende jongeren worden over het algemeen negatief bejegend. Ze worden al vinger over één kam geschoven met spijteluurs, vandalen, druggebruikers. Volkomen ten onrechte. Vaak gaat het om doodgevoelde, weinig-persoonlijke jongeren die op straat een eigen plek zoeken, waar ze elkaar zonder potstokers kunnen ontmoeten. Thuis en op school worden ze al ruw in de gaten gehouden, vinden ze. Ze staan wat te kliesen met elkaar, proberen elkaar te overtuigen in het vertalen van stiekeme verhalen, maar

ES Jan Harekamp: „Als probeer van onafhankelijkheid zoeken jongeren een zone van wildheid op straat.”

ken wat lol en trappen tegen een voetbal en gaan als het zo uitkomt een vechtpartijtje niet uit de weg.”

Deze samenscholingen wekken vaak de wraak van de buurtbewoners. Jongeren mogen zich best vermooien, maar niet voor hun deur. Het rondhangen verstoort de goede, ordelijke gang van zaken. Een graveneld voor „die jeugdeinde” of „dat tuit”, een einde te maken. Dat escalat. De groep wordt naar elders verjaagd, waar zich nu verloop van tijd hetzelfde proces afspeelt.

Clubgebouwtje

Harekamp: „Als zich dat maar vaak genoeg herhaalt, ontstaat bij zo’n groep de behoefte aan een eigen onderkomen. Met steun van het jongerenwerk of van de gemeente lukt het dan meestal om een clubgebouwtje te vinden. Dat is op z’n zachtst gezegd een merkwaardig beleid. Over de laatste jongeren wordt een stolpje geplaatst. Ze worden verlost uit hun leefomgeving. Tot overmaat van ramp blijkt meer dan eens dat het clubhuis geen alternatief biedt voor het rondhangen op straat. Het gaat er niet zo dynamisch-bruisend toe als men wel gedacht had. Het beheer van het clubhuis vergt (te) veel van hun krachten. De heerschap van de jongens, toch al een gegeven in het straatgebouwen, profiteert zich nog sterker. Een mede risicovol

als het waar haar goede naam, wanneer ze veelvuldig in het clubgebouwtje verkeert.”

Harekamp helpt in zijn proefschrift het recht van jongeren om egestoord, zonder ingreep van pedagogen of andere kundigen, rond te hangen op straat. „Het betreft een leefstijl van tijdelijke aard, waaraan jongeren veel plezier ontleen. Ze willen hun onafhankelijkheid beproeven, maar zijn dan economisch — jammer genoeg — nog niet toe in staat. Daarom zoeken ze een zone van vrijheid op straat. Als ze ouder worden of als ze verandering krijgen neemt de betrokkenheid bij de cliques vanzelf af.”

Ruimte

Een overheid die respect opbrengt voor zijn jongeren zal, zo veronderstelt Harekamp, er alles aan doen om het rondhangen op straat in goede banen te leiden. „Daarvoor dient men de jeugd op straat letterlijk en figuurlijk de ruimte te geven. Dat zal vooral in nieuwbebouwen waar wonen, werken en recreëren streng van elkaar gescheiden zijn, wel eens moeilijkheden opleveren.”

Hier is een taak weggelegd voor het jongerenwerk: werk door overleg met winkeizers, buurtbewoners en de politie kan men de condities, waaronder het rondhangen in wijk of buurt geleefd wordt, gunstig beïnvloeden. Een dergelijke aanpak zal er zeker toe bijdragen dat het aantal jeugdgroepen die men een probleem vindt, af

Anticonceptie, de positie van de vrouw, abortus — dat waren de grote issues die van de Nederlandse Vereniging voor Seksuele Hervorming in de jaren zestig een grote en succesvolle organisatie maakten. Veel van haar doelstellingen zijn inmiddels gerealiseerd, maar zelf lijkt de NVSH aan haar succes ten gronde te zijn gegaan. De vereniging is een toevluchtsoord geworden voor travestieten, transseksuelen en pedofielen, en dreigt bovendien failliet te gaan.

In 1981 werd de Neo-Malthusianse Bond (NMB) opgericht. Deelstelling van de bond was uitgaande van theorieën van de Engelse econoom Malthus, kennis te verspreiden over het vraagstuk der toename der bevolking en over middelen tot gebortenenbeperking. Malthus stelde dat honger en ellende door overbevolking worden veroorzaakt en dat het aantal gebortenden daarom moet worden teruggedrongen. De term 'neo' werd gebruikt omdat de bond, in tegenstelling tot Malthus, geen ontduiking c.q. uitsluit van het huwelijk aanbeval om tot gebortenenbeperking te komen, maar juist het gebruik van voorbehoedsmiddelen.

Aanvankelijk bestond de NMB uit een klein groepje mensen dat zich voornamelijk bezighield met het uitgeven en verspreiden van brochures over anticonceptie. Later gaven artsen als Aletta Jacobs en J. Rutgers gratis spreken over anticonceptie, en eerste vorm van praktische hulpverlening waaruit de consultatiebureau zijn voortgekomen.

In 1933 werden die bureaus in een stichting ondergebracht, die leden ging werven en plaatselijke afdelingen organiseerde. Deze Nederlandse Stichting Consultatiebureau gaf het voormalige NMB-blaaf het persoons Huizinga uit, in 1928 al gewijrd in 'Vermaad Ouderschap' en in 1967 in 'Seksant'. Na de oorlog ontstond uit de NMB de Nederlandse Vereniging voor Seksuele Hervorming (NVSH).

Weliswaar was de NMB in oorsprong een liberaal-filantropische organisatie, later nam de bond echter een uitgesproken progressieve positie in. Een feit is dat de NMB gebortenenbeperking voor voorbehoedsmiddelen propageerde in een tijd dat de relatie tussen seksualiteit en geboorteregeling een centrale waarde was. Opvolger NVSH speelde al evenzeer een belangrijke rol bij het verbreken van de relatie seksualiteit-huwelijk. De doelstellingen en beginselen van NMB en NVSH hebben zich bij gebortenenbeperking en geboorteregeling ontwikkeld naar seksuele emancipatie. Mede door toedoen van de NVSH werd de seksualiteit gedemystificeerd, de kennis op dat gebied gedemocratiserend en werden allerlei taboes doorbroken, zoals ten aanzien van de jeugdsexualiteit, de ondergeschikte rol van de vrouw, en ten opzichte van zogenaamde abnormaliteiten en perversiteiten.

Tegenwerking

Van de zijde van Kerk en Staat hebben NMB en NVSH veel tegenstand ondervonden. Vooral in rooms-katholieke kring was er een blinde haat tegen de bond. In 1929 werd door de RK Bond voor groote gezinnen een congres georganiseerd tegen het neo-malthusianisme, met illustere sprekers als prof. Mr. W. Deymeide, pastoor Henri de Greeve, prof. Dr. Ch. Ravemakers, prof. Dr. J. H. F. Kollbruggen en de Bossche bisschop mgr. Diepen.

Het motto van het congres luidde: 'Liever oorlog, ziekte, sterfte, proletariaat, hongersnood dan neo-malthusianisme'.

De overheid liet zich ook overtuigen. Toen in 1927, door de NMB en Centraal Midden Depot (CMD) werd opgericht om de leden van geboorteregeling en betrouwbare voorbehoedsmiddelen te voorzien, werden politievervalsingen ingesteld die het ten verkoop van straatverkoop van anticonceptiva strafbaar stelden. Pogingen van kamerleden en ministers het bestaan van de NMB onmogelijk te maken, waren er legio. →

AR-voorman Abraham Kuypert noemde de band in één adem met drankzucht, speelsch, epische schending van de eerbaarheid en pornografie. Minister van Justitie, mr. J. Donner, weigerde in 1927 koninklijke goedkeuring van de statuten omdat de NMB een gevaar oplevert voor de openbare orde en de goede zeden.

De wettendat (richtte zich tegen het propagandiseren en verstrekken van voorhoedemiddelen en tegen de praktische hulpverlening en niet tegen enigerlei ideologie van de NMB, want die was er nauwelijks. De ontwikkelingen van de jaren twintig en dertig op het gebied van de seksuologie, de psychologie en de psychoanalyse vonden bij de bond vrijwel geen weerklank.

Wat Staat en Kerk nooit bereikten, lukte de Duitse bezetter in 1940: de NMB werd verboden. Na de oorlog kwam de NVSH er voort in de plaats.

De zaak-Storm

De eerste twee decennia na de oorlog was de seksuologie nog voornamelijk het terrein van de media, reden waarom de Genesingskade Raad van de NVSH-consultatiebureau een grote invloed had op het beleid van de NVSH. De Raad adviseerde in medische aangelegenheden, leverde documenten voor de zogeheten 'Huwelijkscholen' en redacteurs voor de legendarische - nog steeds bestaande - 'Seksuatie-rijskrift' 'Wij Willes Wetten'.

De rol van de Genesingskade Raad is niet altijd even fraai geweest, zeker niet in 'De zaak-Storm' die oogden van de NVSH nu het schamrood naar de kaken jaagt. Dr. W. F. Storm was de eerste voorzitter van de NVSH, arts bij een van de consultatiebureaus en eindredacteur van 'Wij Willes Wetten'. Geconfronteerd met de nood van ongewenste zwangere meisjes en vrouwen ging hij ertoe over op medische en sociale indicaties afbroschen te verrichten, iets waarvan hij geen geheim maakte en waarvan hij geen cent verdiende.

Op 6 februari 1953 werd Storm tijdens een vergadering van de NVSH in Assen gearresteerd en een maand later al conform de eis veroordeeld tot een gevangenisstraf van zes maanden. Aanvankelijk kreeg hij van het NVSH-bestuur alle steun, maar nadat de Genesingskade Raad had verklaard dat 'het volstrekt onaanvaardbaar is dat dr. W. F. Storm wederom in een leidende functie te accepteren', smolt die solidariteit weg. Het schadelijke gevolg was dat Storm van zijn functies bij de NVSH werd ontheven.

Pas in 1972 volgde eindelijk de Storm tot erelid van de NVSH werd benoemd. Een jaar daarvoor was de eerste abortuskliniek van STIMEZO (Stichting Medische Zwaargeschapsoordelings) in Rotterdam al naar hem vernoemd.

De ontwikkeling van de NVSH na de oorlog kan worden weergegeven aan de hand van de in de statuten vervatte doelstellingen. Naast de geboorteregeling werd in 1927 het 'beheer van de voortplanting en verdeling van zaad en eizellen' inrichtingen en opvoeding op het gebied van het geslachtsleven en de bevordering der praktische toepassing hiervan.

In het begin van de jaren zestig werden die juiste en heldere inzichten vervangen door 'wetenschappelijk verantwoord' en werd gesproken over 'de toepassing hiervan in het persoonlijke en maatschappelijke leven, waarbij ieder het recht heeft daar op zijn of haar wijze vorm aan te geven'. In het begin van de jaren zeventig werd de voornaamste doelstelling van de NVSH 'het zich bezighouden met de emancipatie van men en gemeenschap, vooral op het gebied van de seksualiteit'.

Groei

Vooral in de eerste helft van de jaren zestig verloorde de NVSH een opmerkelijke groei. In 1965 waren er 67 consultatiebureaus en tekke de vereniging 205.715 leden. De NVSH groeide uit tot een van de grote organisaties op het verenigingskanoor in Den Haag werkten ongeveer mensen - met een breed scala van activiteiten op het gebied van de seksuele hervorming.

Veel aandacht werd besteed aan de bestrijding van de weigering, zoals op het gebied van anticonceptie, homoseksualiteit, echtscheiding en pornografie. Het gevolg was dat hierover ook buiten de NVSH discussies op gang kwamen, en in 1969 werd uiteindelijk de strafrechtelijke over anticonceptie, middelen afgeschaft.

Met de overheid bleef de NVSH op gespannen voet staan. In 1969 werd weer een koninklijke goedkeuring van de statuten geweigerd; ditmaal door de liberale minister van Justitie mr. C. H. F. Polak, die het instellen van een jeugdmiddelenkanoor en aanpassing van de ouderlijke macht vond. Even snel als het ledental in de eerste helft van de jaren zestig was gestegen, daalde het in de tweede helft van dat decennium. De oorzaak was dat een van de voornaamste doelstellingen van de vereniging, vrijheid van geboorteregeling, voor grote groepen was bereikt. Omdat middelen in de vrije verkoop kwamen en de pil - overigens door de NVSH in ons land geïntroduceerd - op grote schaal verkrijgbaar werd, hadden veel 'consumptieliden' de NVSH niet meer nodig.

Dat afkalkingsproces werd nog eens versneld door een rampzalige historische versimping. Menige NVSH'er ligt het mica culpa nog in de mond bestoren als daarvoor wordt gepraat. In 1968 kwam het bestuur onder leiding van May Zeldowits met het voorstel de NVSH en de consultatiebureaus te ontkoppelen. Het argument was dat de organisatie 'zich in de toekomst alleen wil bezighouden met ideologie, het schokken, het hervormen, het verenigen, iets wat het praktische hulpverlenende werk, dan inmiddels in grote delen van de bevolking geaccepteerd is, in gevaar kan brengen'.

Het voorstel werd met krappe meerderheid aangenomen en het consultatieve werk werd overgebracht in de Rutgers Stichting, die geheel los van de NVSH ging optreden. Vanaf dat moment moesten de activiteiten uit de gespaardelende contributies worden betaald, want ook de inkomsten uit het middelendepot - ooit goed voor een omzet van anderhalf miljoen per jaar - waren dramatisch teruggegaan. De Rutgers Stichting, daarentegen floreert, behaaglijk ingebed in het subsidiesysteem van het ministerie van CRM. De vereniging had weliswaar in de goede jaren een aanzienlijke vermogensbuffer opgebouwd, voornamelijk behelzen in aan de Rutgers Stichting verhuurde panden, maar binnen korte tijd werd zij geconfronteerd met negatieve jaarrekeningen.

In die tijd kwam de abortusproblematiek volop in discussie - de Rutgers Stichting hield zich afzijdig - en roerden degenen die de NVSH in de eerste plaats als hulpverleningsorganisatie zagen, zich steeds luider. STIMEZO werd opgericht en de 'abortusreizen' naar Engeland namen een aanvang.

Binnen de kortste keren was de NVSH weer terug in de hulpverlening. In Den Haag en Zevenle werden in 1972 abortusklinieken opgericht, die werden ondergebracht in de onder NVSH-bestuur staande Stichting Directe Hulpverlening (SDH). Later werden in deze klinieken naast abortus ook sterilisatie van vrouwen en mannen, overtylischindelingen, pilcontraceptie, bestrijding van geslachtsziekten en onderzoek naar baarmoederhalkanker verricht. Het was een goednijn; binnen korte tijd was de NVSH weer uit de rode cijfers.

Conflicten

Binnen alle gedingen van de NVSH woedden in die jaren gigantische conflicten. Allerlei richtingenstrijden speelden zich af tussen de rekkelijken en preciezen van de seksuele hervorming, die soms tot voor de rechter werden uitgespeeld. De conflicten spitten zich vooral toe op de tegenstelling tussen de door het marxisme geïnspireerde maatschappijhervormers en de veel grotere groep liberalen - ruim vertegenwoordigd in bestuur en management van het verenigingskanoor - die meer belang zagen in concrete, persoonlijke groei en individuele hulpverlening. De maatschappijhervormers zagen met lede ogen ook een nieuw soort consumptieve leden

de vereniging binnentrekken. Weliswaar bleef het ledental met zijn toename positief per jaar dalen - dat heeft het tot op heden, nu er nog maar dertienduizend leden over zijn, gedaan - maar er ontstond een tegenstroom van nieuwe leden die lui hadden aan wat voor ideologie dan ook ('Wat heeft seks nu met politiek te maken?' was de vraag). De enige belangrijke theoreticus op het gebied van de seksuele hervorming die de NVSH heeft gekend, Volgens zijn theorie geeft het streven naar 'tijn' seks (in de tweede fase) wel enige persoonlijke bevrijding van knellende normen, maar is de derde fase de toetssteen van de seksuele emancipatie als het strikt wordt verkegen dat de vijandigheid tegenover seksualiteit het gevolg is van de socio-economische situatie in de maatschappij. In deze optiek zijn seksuele problemen meestal sociale problemen.

Na alle uitputtende ruzies in de jaren zeventig ging het vanaf 1980 in versneld tempo bergafwaarts met de NVSH. De ideologie-discussies werden in toenemende mate overwoerd door de financiële problemen. De doelstelling van het voorkomen van ongewenste zwangerschap kwam steeds meer in zicht, wat natuurlijk wel tot gevolg had dat het aantal abortussen sterk toegenam en daarmee de inkomsten van de klinieken en dus van de NVSH.

Moegestreden hielden leden de vereniging de rug toegekeerd en steeds meer kwam de maatschappelijke relevantie van de NVSH op de tocht te staan. Wel werd de vereniging steeds meer een toelichtingsbureau van allerlei 'afwijkende' groepen als transsexuelen, transseksuelen, exhibitionisten, sadomasochisten en pedofielen. Van enigerlei integratie was echter geen sprake.

Schuldendebat

De nadruk werd nu sterk gelegd op de pluralistische van de vereniging. De NVSH had vaak geen antwoord op de veranderingen in de maatschappij en te weinig mensen om activiteiten te stimuleren. Inzichten over seksualiteit die bij andere maatschappelijke stromingen bleefden, zoals bij het feminisme, gingen gedroefde aan de NVSH voorbij. De besturen hebben elkaar de laatste jaren in snel tempo opgevolgd. Stevaste verklaarde dan een nieuw bestuur dat zij 'het punt moesten vinden' van het vorige. Amateurs als de meeste bestuurders waren, stapelden ze de ene zakelijke muur op de andere, zoals bij de aankoop van het veel te dure verenigingskanoor, dat inclusief verbouwing, 1,2 miljoen gulden kostte.

Het personeelsbestand werd via gedwongen ontslagen teruggebracht tot dertig: tien in het verenigingskanoor en twintig part-timers in de klinieken. Het aantal afdelingen lag terug van ruim zestig naar dertig.

Reid in januari aangekomen nieuwe bestuur moest een steels groter wordende schuldenlast meetoren en zag het faillissement steeds dichterbij komen, reden waarom onlangs surseance van betaling werd aangevraagd.

Het gezicht van de NVSH in de laatste jaren voornamelijk bepaald door de hulpverlening zoals die in de klinieken professioneel wordt verleend, maar ook door die van de honderdduizenden vrijwilligers die aan de 24 hulpverleningscentra en in de Infobank nog steeds duizenden mensen per jaar helpen, kan wel doorvallen. Beslede vormen van hulpverlening dreigen nu te zamen met de NVSH ten oorde te gaan.

Velen binnen de NVSH erkennen dat 'de vereniging in feite al jaren ideologisch failliet is, maar blijven verklaard staan achter het belang van de hulpverlening.

Zij wijzen daarbij op het hoge niveau van de telefonische hulpverlening, waar in, tegenstelling tot andere organisaties het patronaatschappelijke toezicht ontbreekt. Zoals in de

24